

**Západočeská univerzita v Plzni**

**Fakulta filozofická**

**Bakalářská práce**

**Řecko-makedonský spor o název země a Albánci  
v Makedonii**

**Michaela Hvizdová**

**Západočeská univerzita v Plzni**

**Fakulta filozofická**

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Studijní program Mezinárodní teritoriální studia

Studijní obor Mezinárodní vztahy a východoevropská studia

**Bakalářská práce**

**Řecko-makedonský spor o název země a Albánci  
v Makedonii**

Michaela Hvizdová

*Vedoucí práce:*

Doc. PhDr. Přemysl Rosůlek, Ph.D.

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2016

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

*Plzeň, duben 2016*

.....

## **Poděkování**

Děkuji svému vedoucímu bakalářské práce Doc. PhDr. Přemyslu Rosůlkovi, PhD., za cenné rady, které mi poskytl během psaní této práce.

## Obsah

1	ÚVOD.....	1
2	ETYMOLOGICKÝ POJEM MAKEDONIE.....	5
2.1	POJEM MAKEDONIE A STRUČNÁ HISTORICKÁ REFLEXE ÚZEMNÍHO VYMEZENÍ .....	5
2.2	KONTROVERZE OHLEDNĚ INTERPRETACE TERMÍNŮ <i>MAKEDONCI A MAKEDONSKÝ</i> .....	7
3	KONCEPT NÁRODNÍ IDENTITY A MAKEDONSKÁ OTÁZKA .....	10
3.1	FORMOVÁNÍ MAKEDONSKÉ NÁRODNÍ IDENTITY .....	12
3.2	MAKEDONSKÁ OTÁZKA V ŘECKÉM DISKURZU .....	17
4	VÝVOJ ŘECKO-MAKEDONSKÉHO SPORU .....	19
4.1	VYHLÁŠENÍ NEZÁVISLOSTI MAKEDONIE.....	20
4.2	PROBLÉM MEZINÁRODNÍHO UZNÁNÍ MAKEDONIE.....	22
5	ŘECKO-MAKEDONSKÝ SPOR A JEHO VLIV NA INTEGRACI MAKEDONIE DO EU A NATO .....	28
5.1	VZTAH MAKEDONSKÉ REPUBLIKY S EVROPSKOU UNIÍ .....	28
5.2	VZTAH MAKEDONSKÉ REPUBLIKY S NATO.....	33
6	ALBÁNCI V MAKEDONSKÉ REPUBLICE PO ROCE 1991.....	35
6.2	ŘECKO-MAKEDONSKÝ SPOR A ALBÁNCI V MAKEDONII .....	39
7	ZÁVĚR.....	45
8	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ .....	49
9	RESUMÉ.....	55
10	PŘÍLOHY .....	56

# 1 ÚVOD

Předložená bakalářská práce se primárně zaměřuje na řecko-makedonský spor o název země, avšak v závěrečné části práce je zohledněna také albánská otázka, respektive vztah etnických Albánců, žijících na území Makedonie k tomuto sporu. Tento vleklý spor, který mezi makedonskou a řeckou stranou trvá již déle než dvacet let, spočívá v odmítavém postoji Řecka k uznání vzniklého státu Makedonská republika pod tímto názvem. Řecko takový název odmítá i přes to, že Makedonská republika s většinou zemí světa v bilaterálních vztazích svůj ústavní název Makedonská republika používá a tyto státy tak nemají problém užívat tento pojem ve dvoustranných diplomatických stycích a pro tyto účely také název Makedonská republika uznávají.

Název Makedonská republika je však pro Řecko nepřijatelný, jelikož je pro něj odkazem na antickou Makedonii a především se Řecko považuje za stát, který má monopolní právo na využívání historických symbolů helénského období, které si nárokuje též Makedonie. Řecko tak chápe rozhodnutí makedonské vlády k přijetí tohoto názvu jako přivlastňování řeckých národních symbolů a mimo jiné řecké politické, ale i intelektuální kruhy vyslovily obavy, že toto rozhodnutí má iredentistický potenciál.

Problém nedořešeného názvu země také značným způsobem brání Makedonské republice v integračních snahách do EU a NATO, čímž jsou postiženi také makedonští občané albánského etnika a to i přesto, že by se na první pohled mohlo zdát, že se jich otázka názvu země v souvislosti s makedonskou identitou přímo netýká.

Tato práce se nebude zabývat posouzením oprávněnosti makedonské či řecké strany nárokovat si historické symboly helénského období, ale cílem předložené bakalářské práce bude analyzovat vývoj řecko-makedonského sporu o název země a najít odpovědi na dvě hlavní výzkumné otázky. Na základě analýzy odborných knih a článků od renomovaných autorů budu zaprvé zjišťovat, jaký

postoj zaujímají relevantní aktéři, zejména OSN, EU a NATO k této problematice a pokusím se tak určit relativní vliv řecko-makedonského sporu na vztahy Makedonské republiky s NATO a EU. Zadruhé mne bude zajímat, jaký postoj zaujímá albánská menšina / albánští politici k tomuto sporu o název země a zároveň se pokusím ověřit hypotézu, že pro albánskou menšinu v Makedonii je prioritní především co nejrychlejší vstup Makedonské republiky do EU a NATO a byla by tak ochotna Řeckem odmítaný název obětovat ve prospěch členství v těchto mezinárodních organizacích, což by mohlo vést k vážné krizi vztahu mezi makedonskou většinou a albánskou menšinou v zemi.

Pro hlubší pochopení podstaty řecko-makedonského sporu o název země je podle mého názoru nutné, se v nezbytně nutné míře věnovat vztahu jak řecké, tak makedonské moderní historiografie k makedonskému odkazu, respektive makedonskému názvu. Toto téma jsem proto zvolila jako hlavní náplň první části bakalářské práce, kterou se budu snažit koncipovat tak, aby pomohla čtenáři se lépe zorientovat v následném kontextu dané problematiky a případně také pomohla pochopit vznášené argumenty či postoje, které řecká a makedonská strana zaujímá ke vzájemnému sporu o název země.

První kapitola bude nejprve věnována definici etymologického pojmu Makedonie a stručné historické reflexi územního vymezení. Jelikož Řecko i Makedonská republika tvrdí, že mají monopolní právo na užívání termínu Makedonie, následná podkapitola bude věnována kontroverzi ohledně interpretace odvozenin z toho názvu – substantiva *Makedonci* a adjektiva *makedonský*. Zpracováním této podkapitoly se pokusím objasnit, jak se liší interpretace těchto termínů v řeckém a makedonském diskurzu. Následně se budu zabývat nacionalistickou interpretací konceptu národní identity v souvislosti s makedonskou otázkou. Zaměřím se na podrobnější proces formování makedonské národní identity a na mýty a kolektivní paměť současného makedonského národa. Nezapomenu zohlednit také makedonskou otázku v řeckém diskurzu. Během zpracování této části jsem se opírala jak o zahraniční

díla uznávaných odborníků, věnujících se mimo jiné makedonské otázce, tak jsem rovněž vycházela z děl renomovaných českých historiků.

Druhá část bakalářské práce bude pojednávat o novodobém vývoji řecko-makedonského sporu a o nejdůležitějších událostech v souvislosti s tímto sporem od rozpadu socialistické Jugoslávie a následně od vyhlášení nezávislosti Makedonie v roce 1991. Abych byla schopna zodpovědět první stanovenou výzkumnou otázku, následující kapitoly budou věnovány Evropské unii a NATO a vztahu těchto organizací k Makedonské republice.

V závěrečné části zohledním albánskou otázku v problematice řecko-makedonského sporu, jelikož se budu zabývat také vnitropolitickou situací v Makedonské republice po roce 1991. I když není analýza mezietnických vztahů mezi albánskou menšinou a etnickými Makedonci v Makedonii stěžejním předmětem této bakalářské práce, tak přesto považuji za důležité alespoň z části nastínit základní okolnosti toho, jaké postavení dnes zaujímají etničtí Albánci v Makedonské republice, případně jaká práva jsou zakotvena v makedonské ústavě apod. Ráda bych tedy upozornila, že s ohledem na vymezený prostor se v této kapitole možná nevyhnu jisté míře zjednodušení. Na závěr budu mapovat argumenty albánských politických kruhů a stejně tak postoj albánských občanů v Makedonii k řecko-makedonskému sporu a pokusím se tak zodpovědět druhou stanovenou výzkumnou otázku a následnou hypotézu. Pro zpracování závěrečné části práce, věnované albánské menšině jsem především využívala internetové články, rozhovory a již publikované výzkumy veřejného mínění.

V textu bakalářské práce budu pro současný státní celek využívat označení *Makedonská republika*, které je Českou republikou oficiálně využíváno v bilaterálních vztazích. S případnými předloženými variantami na název pro státní označení budu pracovat většinou v anglickém jazyce, jelikož předložené návrhy byly určeny rovněž pro mezinárodní společenství. Pokud však byly názvy navrženy ve slovanském jazyce i pro používání v mezinárodních vztazích, ponechám je v původní slovanské verzi. Používáním termínu *Makedonci* mám v textu na mysli většinové slovanské obyvatelé Makedonské republiky. Pro řeckou



společnost v sousedním Řecku budu používat označení *Řekové* a při referování o *Albáncích v Makedonii* mám na mysli albánskou menšinu, žijící na území Makedonské republiky.

## 2 ETYMOLOGICKÝ POJEM MAKEDONIE

### 2.1 POJEM MAKEDONIE A STRUČNÁ HISTORICKÁ REFLEXE ÚZEMNÍHO VYMEZENÍ

Podle nejcitovanějšího kartografa Makedonie Henryho Roberta Wilkinsona, v současné době téměř každý odborník souhlasí s tím, že neexistuje žádný obecný konsenzus ohledně geografického vymezení Makedonie a co více, že se ho s největší pravděpodobností ani nepodaří dosáhnout. Wilkinson také tvrdí, že ve skutečnosti Makedonie nebyla, a to ať už máme na mysli ve starověku, středověku nebo během osmanské éry, výrazně specifickou oblastí na mapě. Byl to poměrně dobře známý název pro různě vymezené oblasti na jižním Balkáně od Černého moře k Adriatickému a od Egejského moře k balkánským horám. V takovém případě může být Makedonie definována jako geografická oblast, ke které si určité balkánské národy, s ohledem na okolnosti, mohly uchovávat upřímné a důležité citové pouto (Wilkinson, cit. dle Gounaris 2002: 71).

Poprvé se výraz Makedonie objevil koncem 7. století př. n. l. v řečtině. Již v antice existovaly o původu tohoto názvu dvě pověsti, které v souladu s řeckou tradicí názvy zemí personifikovaly. Podle jedné z verzí je název odvozen od mytického vladaře Makedona, který byl údajně synem boha Dia Thie. Podle další verze byl Makedon synem Aiola, otce Helénů. V souvislosti s tím, ale historik Jan Rychlík upozorňuje, že taková obdobná vysvětlení nemají žádnou oporu ve faktech a pravděpodobně vznikla v době, kdy starověcí makedonští vládci potřebovali z politických důvodů dokázat, že jsou plnohodnotnými Řeky, stejně jako obyvatelé Peleponésu. Dále Rychlík tvrdí, že název *Makedonia* má nepochybně řecké kořeny a zřejmě pochází z adjektiva *makednós*, tj. vysoký a Řekové tak označovali horské oblasti na severu (Rychlík, Kouba 2003: 6).

Zeměpisný význam pojmu Makedonie se v různých dobách od antiky až do 20. století lišil. Původně se jednalo o území na sever od posvátné hory Olymp a poloostrova Chalkidiki až k povodí řeky Vardar a k Osogovským horám. Za

Filipa II. Pojem Makedonie zahrnoval oblast sahající na západě až k Adriatickému moři (Jadranu) v dnešní Albánii a na východě až za řeku Mestu (Rychlík, Kouba 2003: 6). Za vlády Filipova syna Alexandra Makedonského, respektive Velikého, se makedonská říše rozšířila o obrovské území a rozprostírala se od Jaderského moře až k Hindikúši a povodí řeky Indus (Kostov 1996: 45-47). Po tom, co se stala Makedonie součástí Římské říše, utvořili Římané provincii *Macedonia*. Jednalo se o oblast rozprostírající se od Jadranu po Gallipolský poloostrov a zahrnovala celou dnešní egejskou Thrákií. V rámci Byzance pak existovala provincie (*thema*) Makedonie, která se nalézala však o mnoho východněji a to v oblasti dnešní bulharské a turecké Thrákie, okolo měst Plovdiv a Drinopol (Rychlík, Kouba 2003: 6).

Během úpadku antiky byla Makedonie zasažena nájezdy slovanských kmenů. Velká část severní a střední Makedonie byla pak v různých obdobích včleněna do středověkého bulharského nebo srbského státu (Pettifer 2001: 3). V této době nebylo území Makedonie přesně vymezeno (Rosůlek 2008: 11). Během mocenského vzestupu Osmanské říše se Makedonie dostala pod její nadvládu a stala se součástí toho, co bylo obecně známo jako „Evropské Turecko“. Během osmanské nadvlády byl pak v 19. století název Makedonie přísně zakázán a vymizel tak z map (Pettifer 2001:3). Území Makedonie bylo rozděleno na řadu menších provincií – ejaletů. Jednalo se o ejalet skopský, skadarský, bitolský a soluňský (Šesták 1998: 117).

Pod nadvládou Osmanských Turků byla Makedonie až do začátku 20. století, kromě období tří měsíců od uzavření San Stefanského míru do Berlínského kongresu 1878, kdy se stala dočasně součástí Bulharska. Během procesu rozpadu Osmanské říše v 19. století, se tak některé teritoriální části Osmanské říše na balkánském poloostrově začaly transformovat na nové nezávislé státy. Makedonie se tak ocitla v nelehké situaci už nejen ze strany Řeků, ale také především Srbů a Bulharů, kteří měli ambice na zvýšení svého vlivu v Makedonské oblasti, jakožto v jedné z nejvíce ekonomicky i sociálně prosperujících částí Osmanské říše (Pettifer 2001: 3–4).

Po balkánských válkách bylo území dnešní Makedonie rozděleno mezi Bulharsko (Prinská Makedonie), Řecko (Egejská Makedonie) a Srbsko (Vardarská Makedonie). (Weithamann 1996: 246–249, Rossos 2008: 126–127). Území dnešní Makedonské republiky více méně odpovídá tehdejší srbské (Vardarské) Makedonii a její hranice jsou přitom totožné s hranicemi svazové Makedonie v rámci bývalé federativní Jugoslávie (Rosůlek 2008: 12).

## **2.2 KONTROVERZE OHLEDNĚ INTERPRETACE TERMÍNŮ MAKEDONCI A MAKEDONSKÝ**

I když kontroverze ohledně názvu *Makedonie* jako státního označení byla dočasně „vyřešena“ přijetím prozatímního názvu *Former Yugoslav Republic of Macedonia (FYROM)*, kolem odvození z tohoto názvu doposud panuje značný zmatek a nejasnosti. Podle řeckého historika Evangelose Kofose se především jedná o substantivum *Makedonci* a adjektivum *makedonský*, v jejichž interpretaci existuje několik variant z hlediska regionálního, etnického nebo historického kontextu (Kofos 2005: 129).

Kofos uvádí, že v Makedonské republice pojem *Makedonci* (*Makedonci* – v lokálním slovanském jazyce) znamená výraz pro:

- a) v zákonném smyslu pro všechny občany republiky a to včetně Slovanů, Albánců, Řeků, Rumunů atd.
- b) v etnickém/národním smyslu je pak tento pojem používám pro milion a půl místních Slovanů.

V Řecku je stejné označení *Makedonci* v regionálním/kulturním smyslu používáno pro zhruba půl milionu etnických Řeků žijících v regionu Řecké, respektive Egejské Makedonie. V Bulharsku se v regionálním smyslu pojmem *Makedonci* (bulharsky *Makedonci*) mají na mysli stovky tisíc etnických Bulharů. Nutno dodat, že zmíněné tři varianty pojetí termínu *Makedonci* jsou

reprezentovány také v diaspoře lidmi, kteří emigrovali z regionu Řecké Makedonie, Makedonské republiky a z Pirinského regionu na jihozápadě Bulharska (Kofos 2005: 129-132).

Co se týče adjektiva *makedonský*, to se pak podle Evangelose Kofose spojuje zaprvé s geografickým regionem Makedonie a za druhé se toto adjektivum odvozuje od názvu obyvatelstva a to podle regionální, etnické nebo historické perspektivy. Výraz *makedonský* jako takový popisuje především identitu osob (Makedonskou komunitu, minoritu, osobnosti), abstraktní hodnoty (makedonskou historii, kulturu, tradice), instituce nebo hmotné předměty (publikace apod.). Zatímco ve slovanských jazycích se tento termín vyjadřuje slovem *makedonski*, v řečtině se stejné adjektivum zobrazuje jako *Makedonikos*. Je naprosto zřejmé, že používání termínu *makedonský* v souvislosti s abstraktními hodnotami rozdílného etnického nebo geografického původu, vyvolává vážné problémy v komunikaci. Podle názoru Evangelose Kofose tyto nejasnosti a panující zmatek ohledně různého chápání těchto termínů není problémem pouze daného regionu, ale šíří se po celém světě kvůli mezinárodnímu používání pojmů v hromadných sdělovacích prostředcích a prostřednictvím mezinárodních agentur zabývajících se makedonskou otázkou z jakéhokoliv hlediska. Problém pak nastává hlavně tehdy, když jsou různé varianty pojetí pojmů *makedonský/Makedonci* (*Macedonian/Macedonians v anglickém jazyce*) překládány do cizího jazyka pod jedním a tím samým názvem (*Macedonian/Macedonien etc.*) (Kofos 2005: 129-132).

Používání makedonského názvu Řeky, se datuje již od doby klasického starověkého Řecka a součástí řecké epochy zůstal makedonský název přes celé období helénistické, římské, byzantské nebo osmanské éry. V devatenáctém století, během období „nacionalistického zmatku“ na Balkáně, makedonští Řekové ve velké míře využívali makedonský název jako regionální a kulturně-historický znak jejich Helénské identity. Během tohoto období se makedonský název objevoval v pojmenování mnoha organizací. Jednalo se například o řeckou „Prozatímní makedonskou vládu“ během řeckého povstání v Makedonii roku

1878, nebo „Makedonský výbor“, který koordinoval řeckou partizánskou válku v Makedonii během let 1904–1908. Stejně tak mnoho řeckých kulturních a politických asociací neslo makedonský název. Řecká strana se opírá o fakt, že po osvobození Makedonie od osmanské nadvlády bylo Řecko prvním státem, který používal makedonský název pro administrativní pojmenování makedonských provincií připojených k Řeckému království. Pro tento účel byla vytvořena pozice generálního guvernéra Makedonie, která nově připojená území spravovala (Kofos 2005: 131).

Řecká strana se opírá o tvrzení, že stejné makedonské administrativní pojmenování využila Makedonská republika až o tři dekády později a to když přijala název Makedonská lidová republika v rámci Jugoslávie. V roce 1944 tedy Tito udělal klíčový krok, když dal původně známé provincii jako *Vardarská bánovina* makedonský název. Vznikla federální republika v rámci Jugoslávie a její slovanské obyvatelstvo (dříve považované za etnické Bulhary, nebo Srby) bylo uznáno jako „titulární národ“ pod názvem *Makedonci*. Jejich jazyk, který byl doposud chápán jako západní bulharský dialekt, byl pokřtěný jako *makedonský* a stal se jedním z oficiálních jazyků v bývalé Jugoslávii (cit dle Floudas).

Z hlediska řecké nacionalistické perspektivy pak používání názvu *makedonský* prostřednictvím „Slovanů ze Skopje“, znamená těžký zločin „akt plagiátorství“ proti řeckému národu. Označováním se za *Makedonce*, Slovani „kradou“ řecký název, dopouští se „zpronevěry“ řeckého kulturního dědictví a „falšují“ řeckou historii (Danforth 1993: 4). Jak prohlásil Kofos „ Je to asi jako kdyby přišel zloděj do mého domu a ukradl moje nejcennější šperky – moji historii, moji kulturu, moji identitu“ (Kofos, cit. dle Danforth 1993: 4).

Tento silný řecký vztah k makedonskému názvu a makedonskému dědictví, byl v určitém smyslu důvodem počátečních velkých řeckých demonstrací proti uznání Makedonské republiky na počátku devadesátých let minulého století. Řekové tak byli velmi znepokojeni myšlenkou, že monopolizace makedonského názvu slovanskou zemí, by mohla Řekům znehodnotit jejich „vlastní makedonské dědictví“ (Kofos 2005: 131).

Na druhé straně, etničtí Makedonci jsou upřímně přesvědčeni o jejich existenci jako o lidech unikátních, s jedinečnou historií, kulturou a identitou. Často tedy odkazují na jakousi „etnickou specifičnost“ a trvají na tom, že nejsou ani Srbové, ani Jugoslávci, Bulhaři nebo Řekové. Z tohoto důvodu jsou makedonskou stranou často odmítané navržené názvy s pomlčkou – Yugoslav-Macedonian, Greek-Macedonian, jako s „dělicí nálepkou“ naznačující „rozštěpenou mentalitu“, která už musí být konečně překonána. Podle makedonského diskurzu nejsou slovanští Makedonci o nic více „slovanští“ než slovanští Rusové, nebo například Poláci. Podle řady etnických Makedonců, se mohou Řekové či Bulhaři žijící v Makedonii, jejichž národnost je řecká nebo bulharská, identifikovat jako *Makedonci* ovšem pouze v regionálním nebo geografickém smyslu (Danforth 1993: 4–7).

### **3 KONCEPT NÁRODNÍ IDENTITY A MAKEDONSKÁ OTÁZKA**

Montserrat Guibernau tvrdí, že národní identita je kolektivní citění, založené na přesvědčení o příslušnosti k jednomu národu a sdílení většiny jeho vlastností, které ho odlišují od jiných národů. Lidé, kteří jsou příslušníky jednoho národa, pak s různou intenzitou věří ve společnou kulturu, historii, příbuzenství, jazyk, náboženství, území, zakládající momenty a budoucnost. Dále Guibernau poznamenal, že národní identita je obecně přičítána národnímu státu, ale mohou ji mít i jedinci patřící k národům beze státu (Guibernau 2007:11). Stejně tak Shulman tvrdí, že kulturní charakteristiky členů národa jsou klíčové prvky, které dávají podstatu národní identitě (Atanasov 2004). Ernest Gellner argumentoval, že politická a národní jednotka musí být shodná. V tomto smyslu je pak národní identita neodmyslitelně i politický prvek (Atanasov 2004). „Národní identita se může jevit jako přirozená a existující od nepaměti, její politický charakter ale ukazuje, že není ani jedno z těchto věcí“ (Gilbert, cit. dle Atanasov 2004).

Victor Roudometof chápe termín národní identity jako moderní projev lidského povědomí o sounáležitosti jedince k určité skupině. Dále Roudometof vysvětluje rozdíl mezi západním a východním modelem národní identity. Ve východním modelu je národní identita chápána dvěma způsoby. Zaprvé jako jakýsi výsledek konfliktů ohledně národních požadavků, které jsou více či méně vyvolané různými interpretacemi psaných i verbálních historických příběhů a za druhé jako proces, stanovující kolektivní víru v oprávněnost takových nároků k územní vlasti. Východní idea národní identity je v rozporu s druhým modelem a to modelem západní identity, která podle Roudometofa „*vyzdvihuje významnost občanských práv a územní podstatu státu*“ (Roudometof 1996: 264).

Symboly, myšlenky, historická paměť a názvy, dohromady tvoří celý „národní balíček“ a mají sklon k jakési výlučnosti, jelikož jsou to myšlenkové mechanismy vymezující jednotlivé komunity. Osvojení si konkrétních symbolů jako je vlajka, zvolení si určitého názvu jako je název země, to jsou určité cesty, kterými si národy získávají svoji vlastní identitu. Riziko vyvolání rozepří mezi národy vzniká tehdy, pokud se symboly, myšlenky nebo dokonce historie jako taková stanou spornými elementy. To znamená v době, kdy si dvě nebo více entit kladou nárok na stejnou záležitost. Čím více je pak určitý symbol nebo myšlenka pro jednu národní ideologii významnější, tím větší trauma způsobuje druhému národnímu dědictví a pravděpodobně o to větší intenzitu spor bude v budoucnu mít (Zahariadis 1994: 651).

Na počátku dvacátých let převládalo přesvědčení, že ten, kdo ovládal území Makedonie, mohl na Balkáně dominovat. O století později se obecně zdá, že ten, kdo si název Makedonie monopolizuje, má zároveň nárok v podstatě na cokoliv, co má s tímto názvem jakoukoliv spojitost. Jedná se především o kulturu, historii, obyvatele, ale stejně tak o veškerý geografický region Makedonie (Kofos 2005: 129-130).



### 3.1 FORMOVÁNÍ MAKEDONSKÉ NÁRODNÍ IDENTITY

Mezi badateli ohledně otázky svébytné makedonské historie, vzniku a vývoje makedonského národa existuje mnoho kontroverzí. Někteří autoři jako například Elisabeth Barker, hledají počátek makedonské otázky v roce 1870, kdy Rusko vyvinulo nátlak na Osmanskou říši, aby umožnila vznik Bulharské ortodoxní církve nebo exarchátu s působností i v oblastech turecké provincie Makedonie. Srbská historiografie pak datuje počátky vzniku makedonské otázky ještě před vznik exarchátu, kdy se Bulhaři snažili proniknout na makedonské území. Další badatelé se naopak ztotožňují s rokem 1878, kdy byl podepsán San Stefanský mír a území slovanské Makedonie připadlo Bulharsku (Naumoski 2012: 54). Český historik Jan Rychlík například tvrdí, že základy k makedonské identitě byly položeny již v 19. století, ale rozhodující těžiště formování makedonské národní identity klade Rychlík až do první poloviny 20. století. Podle jeho názoru byla populace v Makedonii v průběhu první světové války stále ještě probulharská, ale mezi válkami už u ní krystalizovalo povědomí o národní identitě (Rychlík, cit. dle Rosůlek 2014: 98–99)

Miroslav Hroch, který se zabýval transformací nevládnoucích etnických skupin v moderní národ, přiřadil Makedonce k etnickým skupinám třetího stupně, které nikdy před tím nepoznaly vlastní státnost a u nichž chyběl zcela nebo téměř zcela literární jazyk a tvorba v tomto jazyce (Hroch 1999: 14).

Avšak moderní makedonská historiografie se snaží najít počátky makedonského národa hluboko v historii a to konkrétně ve středověku. V tomto smyslu oponuje tomu, že by Makedonci neměli zkušenost s vlastní státností (Atasanov 2004). Existence vlastní středověké státnosti se opírá o období vlády cara Samuela (Engström 2002: 5–6). Samuelova říše, s centrem v Ochridu v Makedonii, existovala na přelomu desátého a jedenáctého století (Moulakis 2010: 504). Makedonští historici Samuelovu říši považují jako středověký makedonský stát, který vznikl na základně vzpoury správce Nikoly a jeho synů proti bulharské nadvládě. Nicméně i historik Jan Rychlík upozorňuje na to, že

taková interpretace nemá oporu v pramenném základně pro zkoumané období (Rychlík, Kouba 2003: 58).

Kolektivní paměť makedonského národa se dále opírá o tvrzení, že se oblast Makedonie v okolí Ochridského jezera, především v klášteře sv. Naumana, stala v 10. století centrem staroslovenského jazyka a vzdělanosti. První makedonské písmo údajně v Ochridu vytvořili vyhnaní žáci Cyrila a Metoděje z Velké Moravy a pro Makedonce se stali obranným štítem proti bulharskému nacionalismu (Rosůlek 2014: 610–611).

Z hlediska makedonské historiografie je pro utváření makedonské národní identity také důležité, vrátit se zpět do 19. století, kdy intelektuální kruhy začaly formulovat *makedonské* národní uvědomění. Především jde o vznik vnitřní makedonské revoluční organizace VMRO<sup>1</sup>, která byla založena v roce 1893 a o Ilindenské povstání proti osmanské nadvládě z 2. srpna roku 1903 (Atasanov 2004).

Koncem 19. století se objevuje slabé hnutí, které představuje ideu, že slovanské obyvatelstvo Makedonie tvoří samostatný národ a tudíž není ani srbské a ani bulharské. S tzv. teorií *makedonismu* se nejprve setkáváme mimo Makedonii, když s ní v roce 1888 poprvé vystoupil Srb Stojan Novakovic<sup>2</sup>. Mezi makedonskými Slovany se tato teorie objevila až později a to hlavně mezi určitou malou částí makedonské emigrace v Rusku. Prvním skutečným domácím teoretikem *makedonismu* se stal filolog Krste Misirkov (1874-1926), který v roce 1903 vydal teoretickou práci *O makedonských záležitostech*, kde argumentuje, že Makedonci mají svůj vlastní jazyk odlišný od srbštiny nebo bulharštiny, vlastní dějiny a vlastní politický program (Rychlík 2009: 264).<sup>3</sup>

---

<sup>1</sup>VMRO byla organizace, jejímž cílem bylo osvobození Makedonie v geografických a historických hranicích (Rosůlek 2015: 95).

<sup>2</sup>Podle Rychlíka Novakovič teorii *makedonismu* považoval spíše jako nástroj k potírání bulharského kulturního vlivu v Makedonii. *Makedonismus* byl nesměle podporován ze strany srbských oficiálních kruhů, nicméně Srbové ideu svébytného makedonského národa považovali za dobrý způsob k odstranění bulharského vlivu a následně posrbštění makedonského obyvatelstva (Rychlík 2009: 264-265).

<sup>3</sup>Nicméně Kisirkov ve svých názorech často kolísal a navzdory své práci z roku 1903 se někdy v některých jiných článcích označoval za makedonského Bulhara (Rychlík 2009: 264).

Český makedonista Ivan Dorovský poznamenal, že některé národně obrozenecké procesy, které v Makedonii probíhaly, byly příznačné buď pro celý, nebo pro většinu balkánského regionu a proto jakékoliv výklady o dílčích procesech v jednotlivých částech, bez přihlídnutí k celkovému balkánskému charakteru nutně vedou k neobjektivním hodnocením a závěrům, které pak skutečný obraz historického vývoje na Balkáně zkreslují. Dorovský dále uvádí, že v makedonské historii a literatuře se také objevily snahy o charakterizování makedonského obrození. Jeden pokus o periodizaci byl vypracován analogicky podle slovinského „vzoru“. První období je kulturní (1814-1870), pak následuje období národního uvědomování (1870-1903) a konečná fáze politické uzrávání (1903-1944) (Dorovský 1995: 17).

Pro státnost Makedonského národa se klíčovým okamžikem stala rezoluce druhé konference ANVOJ v bosenském městečku Jajce v listopadu 1943, během níž se rozhodlo, že Makedonci budou tvořit jeden ze šesti rovnoprávných národů ve vytvořené poválečné jugoslávské federaci (Rossos 2000: 131).

Podle Ulfa Brunnbauera, myšlenku samostatného makedonského národa vyjádřil do druhé světové války jen malý okruh intelektuálů (Brunnbauer, cit dle Atasanov 2004). Nová Makedonská republika byla roce 1944 zformována jako národní stát. Poprvé v moderní době měli Makedonci svrchovanou kontrolu nad určitým územím, i když v rámci Jugoslávie. Republika byla tedy vytvořena, nicméně Brunnbauer argumentuje, že ale národ v té době musel být ještě dotvořen. Nebylo vůbec lehké vytvořit prostor pro makedonské národní mýty, jelikož všechny významné události a osobnosti byly již zahrnuty v kolektivní paměti okolních států (Atasanov 2004).

Původně se oficiální jugoslávská historiografie po druhé světové válce opírala o tvrzení, že makedonský lid vzešel ze slovanského obyvatelstva, které migrovalo na Balkán v 6. – 7. století. V 19. století pak došlo k jeho transformaci v makedonský národ. Jiný názor zformulovali makedonští nacionalisté, kteří představili teorii, podle níž jsou Makedonci – i etnicky - přímými potomky Filipa II. Makedonského. Podle takové teorie by měli současní etničtí Makedonci

bohatou a dva a půl tisíce let starou historií (Rosůlek 2015: 92–93).

Během Jugoslávské éry začala Makedonie s projektem budování jednotného národa. Stát prosazoval doktrínu *makedonismu* a inspiroval se intelektuály z devatenáctého a počátku dvacátého století, jako byl Krste Misirkov, kteří prosazovali makedonskou jedinečnost. Stefan Troebst tvrdí, že Makedonie jako jediná z federálních republik měla tendenci podřizovat jugoslávskou doktrínu té makedonské. První krok během budování národa směřoval k rozvoji makedonského jazyka a psaní publikací o makedonské národní historii. V roce 1948 byl vytvořen *Institut pro národní historii*, který měl monopol na historický výzkum. Proces budování jednotného národa během Jugoslávské éry byl z určité části staven i na myšlence antického dědictví. Nutno ale dodat, že v hierarchii proklamovaných mýtů se antické dědictví nacházelo hluboko pod teorií, která tvrdila, že makedonský národ má jihoslovanský původ (Vangeli 2011: 16).

Zatímco úředními orgány byly mýty ohledně antické minulosti v té době podporovány jen velmi nesměle, velmi důležitou roli hrály v makedonské diaspoře. Po druhé světové válce makedonští emigranti jako první začali vyzdvihovat myšlenku antické Makedonie v souvislosti s makedonskou národní identitou. Podle Vangeliho klíčovou roli sehráli uprchlíci slovanského původu ze severního Řecka, kteří emigrovali v důsledku občanské války. Několik občansko-spoločenských organizací, založených etnickými Makedonci v Austrálii, Kanadě nebo v USA, používalo ke své reprezentaci právě antické symboly (Vangeli 2011: 16, Agnew 2007: 408). Podle Victora Roudometofa antické myšlenky prezentované v řecko-makedonské diaspoře byly poměrně věrohodné a později mezi oběma tábory vyvolaly konflikty (Roudometof, cit. dle Vangeli 2011: 16–17). Pro představu, rozpory mezi řeckou a makedonskou komunitou v Austrálii ohledně rozdílných tvrzení vedly dokonce ke konfrontaci během fotbalových zápasů na přelomu osmdesátých a devadesátých let (Danforth, cit. dle Vangeli 2011: 16–17).

Až do rozpadu Jugoslávie a postkomunismu zůstává antické dědictví marginální záležitostí makedonské historiografie. Poté byl socialismus nahrazen

nacionalismem, makedonská národní identita byla náhle vystavena etnickým štěpným liniím. V období kolem vyhlášení nezávislosti makedonského státu kolem roku 1991, získali v Makedonii vliv historici, kteří měli velký podíl na výraznějším prosazování oficiální verze antické makedonské identity. Pro tento proces se v posledních letech používá termín poantičťování (Rosůlek 2014: 611–612).

Pojem poantičťování v současném makedonském diskurzu odkazuje na vedení politiky, založené na přesvědčení, že zde existuje přímý vztah mezi dnešními etnickými Makedonci a antickými Makedonci (Vangeli 2010: 13). Mezi hlavní artefakty antického mýtu patří tedy zejména geografická Makedonie v období antiky a řada historicky významných postav, jako vládce Filip II. A jeho syn Alexandr Makedonský. V praktické politice se toto projevilo především v podobě makedonské vlajky s verginskou hvězdou a neoficiálním návrhu jednodenárové bankovky Makedonka s bílou soluňskou věží (Rosůlek 2014: 611–612, Vangeli 2011: 17). Osobnosti polické a intelektuální elity v Makedonii zaujmuly k procesu poantičťování různé postoje a ne každý s ním sympatizoval. Nicméně po té, co se k moci dostala nacionalistická strana VMRO-DPMNE (Vnitro makedonská revoluční organizace – Demokratická strana makedonské národní jednoty), došlo k intenzivnímu pronikání antických symbolů do veřejného diskurzu v Makedonii. Vládnoucí VMRO-DPMNE započala tento proces poantičťování přejmenováním letiště ve Skopji na letiště „Alexandra Velikého“ a tímto směrem se následně vedly další institucionální opatření Vangeli 2011: 13). Symbolickým vrcholem této fáze poantičťování je pak odhalení sochy Alexandra Makedonského ve Skopji (Rosůlek 2014: 613). Dalo by se říci, že na politické úrovni proces poantičťování upevňuje politickou pozici nacionalistické strany VMRO-DPMNE, jelikož se jedná o poměrně efektivní nástroj k politické mobilizaci. Nicméně na druhé straně to má velmi negativní vliv na mezietnické vztahy v republice Makedonii a na celkovou mezinárodní pozici země (Tziampiris 2011: 78–79). Problematice řecko-makedonského sporu o název země a jeho vlivu na mezietnický vztah mezi etnickými Makedonci a Albánskou menšinou v Makedonii bude ještě věnována kapitola v další části této práce.

### 3.2 MAKEDONSKÁ OTÁZKA V ŘECKÉM DISKURZU

Jak Řecko, tak Makedonie tvrdí, že mají výlučné právo používat makedonský název, historii a symboly. Řecko chápe výše zmíněný proces poantičťování za provokaci a Makedonii obviňuje z falšování historie a z iredentistických tendencí. Oba státy se snaží svá fakta podložit rozdílným výkladem ohledně dvou tisíc let staré historie. Řecká strana je přesvědčena, že *Makedonie* je zcela očividně odcizený název z řeckého národního dědictví (Pop-Angelow 2010: 94).

Řecká strana prohlašuje, že má výlučné právo na používání názvu *Makedonie*. Oficiálně Řekové považují slovanskou populaci za slavofonní Řeky (Naumoski 2012: 71). Podle řecké národní ideologie „*Alexandr Veliký a antičtí Makedonci byli Řekové, a protože antičtí a moderní Řekové jsou propojeny nepřerušenou linií rasové a kulturní kontinuity, jedině Řekové mají právo se označovat za Makedonce*“ (Danforth 1995 cit. dle Naumoski 2012: 71).

Z hlediska řecké národní ideologie se negace makedonské identity zaměřuje na tři hlavní body. Zpochybňuje existenci makedonského národa, makedonského jazyka a makedonské menšiny v Řecku. Z řecké národní perspektivy, nemůže být řeč o existenci makedonského národa, jelikož zde nikdy před tím neexistoval nezávislý makedonský stát. Makedonský národ je „umělý výtvar“, je to Titovo „výmysl“, který pokřtil „národnostní mozaiku“ řeckým názvem *Makedonci*. Stejně tak je argumentováno, že jelikož jazyk, kterým hovořili antičtí Makedonci, byl řecký, tak slovanský jazyk, kterým hovoří „obyvatelé Skopje (angl. Skopjans)“ nemůže být označován jako „jazyk makedonský“. Řecké zdroje obvykle odkazují na jakýsi „jazykový ideom Skopje“, který je považován za „zkažený a ochuzený“ dialekt bulharský (Danforth 1993: 4). Evangelos Kofos přibližně půl století zpět, odkázal na prohlášení řecké vlády ohledně makedonské menšiny v Egejské Makedonii, které je mimochodem platné dodnes: „*Řecká vláda popírá existenci makedonské menšiny v severním Řecku a odvolává se na to, že zde existuje jen malá skupina slavofonních Helénů, nebo bilingvních Řeků, kteří*

*hovoří řečtinou a místním slovanským dialektem, ale mají řecké národní uvědomění“ (Kofos, cit. dle Naumoski 2012: 72). Drezov tvrdí, že zcela evidentně byl termín „slovanští Makedonci“ popularizován Řeky od roku 1890 „za účelem zdůraznit jeho oddělenost od Bulharské církve, národa, státu a naopak podnitit blízkost k Řekům přes vazbu k antickým Makedoncům“. Řecké přesvědčení bylo a zůstává takové, že slovanští Makedonci nemají žádnou národní identitu, s výjimkou jejich „přirozené“ řecké identity (Drezov, cit. dle Naumoski 2012: 75).*

Jak již bylo naznačeno, řecká strana není znepokojena jen tím, že si Makedonská republika monopolizuje antické mýty a symboly, ale obviňuje makedonskou stranu také z územních aspirací ohledně řeckého území. Po vyhlášení nezávislosti Makedonské republiky vláda v Athénách na aktivitu makedonských nacionalistů, kteří oživilí plány na obnovení tzv. Velké Makedonie, zahrnující i její řeckou část (Pelikán 1998: 650).

Podle Andrewa Rossosa byla a stále zůstává makedonská otázka „Achillovou patou“ řecké politiky a vědy. Ohledně takového tvrzení existuje velké množství již publikovaných výzkumů. Je ale pravda, že během posledních dvou desetiletí řečtí vědci a žurnalisté předložili řadu průkopnických, velmi podrobných, někdy také kontroverzních a poměrně kritických studií ohledně řecké domácí a zahraniční politiky v souvislosti s různými balkánskými událostmi. Navíc bylo v Řecku od osmdesátých let 20. století publikováno velké množství oficiálních dokumentů vztahujících se k makedonské problematice (Tziampiris 2011: 78). Řecký národ je na svoji historii a dědictví své země velmi hrdý. Makedonský název je pro Řeky opravdu velmi důležitý a jsou přesvědčeni, že existuje jen jedna Makedonie a ta je řecká. (Köpping, Moraitis: 13)

## 4 VÝVOJ ŘECKO-MAKEDONSKÉHO SPORU

Vzhledem k náplni první části této práce je tedy naprosto jasné, že řecko-makedonský spor o název má své kořeny hluboko v historii a není záležitostí jen několika posledních desetiletí. Makedonské území muselo již v historii čelit iredentistickým tendencím a negaci makedonského národa ze strany sousedních států. Podle Loringa Danfortha byla Makedonie z historického hlediska často zdrojem konfliktů a nestability na Balkáně (Danforth 1993: 3).

Během osmanské nadvlády byla populace říše rozdělena na administrativní jednotky (*millets*) spíše podle náboženské identity než podle jazykové, etnické nebo národní. Přes ortodoxní křesťanský millet byla uplatňována řecká hegemonie, která poprvé čelila velké výzvě při vzniku nezávislé bulharské církve v roce 1870. Ortodoxní komunity v Makedonii v té době stály před volbou, jelikož se musely rozhodnout, ke které církvi se přidruží. Tato okolnost zintenzivnila tzv. *boj o Makedonii* mezi Řeckem, Bulharskem a Srbskem o to, kdo získá kontrolu nad obyvatelstvem a teritoriem tohoto území. Tento makedonský boj dosáhl vrcholu během Balkánských válek 1912–1913, které skončily rozdělením makedonského území mezi Bulharsko, Řecko a Srbsko (Danforth 1993: 3–4).

Dnešní negativní pohled Řeků na Makedonce má kořeny v partizánských aktivitách slavomakedonského obyvatelstva v severním Řecku anebo jejich podpoře v tomto období (Rosůlek 2015: 89). Pod diktaturou řeckého generála Ioannise Metaxase během let 1936–1940 čelili slovansky mluvící obyvatelé, kteří se v této době čím dál tím více začali prohlašovat za Makedonce, vážným represím. Lidé, kteří mluvili makedonským jazykem, byli bití a vězněni. Po řecké občanské válce, ve které mnoho Makedonců podporovalo neúspěšnou komunistickou stranu, uprchlo více než 35 000 Makedonců do Jugoslávie a do ostatních zemí východní Evropy za velmi těžkých okolností (Danforth 1993: 3–4). Řecko ohledně Makedonie bojovalo během dvou Balkánských válek a stejně tak během obou světových válek. Kromě toho, Řecká Makedonie byla velmi silně zasažena



občanskou válkou, která také zdůrazňuje traumatické pouto, které si řecká strana k Makedonii uchovává (Köpping, Moraitis: 13).

Otázka makedonského názvu země má tedy nepochybně historické kořeny, vycházející jak z řeckého, tak makedonského vnímání vlastní historie a identity. Zároveň je to ale poměrně nový fenomén, který se vynořil jako zahraničně politická otázka během procesu rozpadu Jugoslávské federace a ustanovení Makedonie jako plně nezávislého státu a člena mezinárodního společenství (Milchevski 2013: 41–42).

#### **4.1 VYHLÁŠENÍ NEZÁVISLOSTI MAKEDONIE**

Po vypuknutí jihoslovanské krize se makedonská politická reprezentace po dlouhou dobu snažila zachovat stávající federaci. Během rozhodování, zda vystoupit z již de facto rozpadlé jugoslávské federace, ovlivnily Makedonii jiné důvody, než které motivovaly separatistické snahy Slovinska a Chorvatska. Svazový stát jižních Slovanů, byl považován v jistém smyslu za jedinou záštitu makedonské státnosti. Makedonie se totiž obávala, že rozpad SFRJ by mohl ohrozit svébytnost stále ještě mladého makedonského národa. Makedonské vedení bylo k rozhodnutí vyhlásit samostatnost svého státu nakonec v podstatě dotlačeno vnějšími okolnostmi (Pelikán 1998: 649). Získání nezávislosti v roce 1991 bylo tak podobě jako nabytí státnosti v roce 1944, mnohem více důsledkem vnějších událostí, než snahou Makedonců dosáhnout vlastní samostatnosti (Rosůlek 2008: 57).

Po další eskalaci konfliktu v Chorvatsku na podzim 1991, kdy začalo být zcela zřejmé, že dosavadní federaci nelze zachovat, měla Makedonie v podstatě dvě možnosti. Zaprvé mohla zůstat spolu se Srbskem, Černou Horou a eventuálně i Bosnou a Hercegovinou v okleštěné Jugoslávii, nebo se mohla vydat stejným směrem jako Slovinsko a Chorvatsko, tudíž vyhlásit nezávislost. V případě, že by Makedonie zůstala ve státním svazku se Srbskem, bylo by možno lépe překonávat očekávané vnitřní i mezinárodní situace, ale na druhou stranu by Makedonie hrála

úlohu slabšího a neplnoprávního partnera. Nicméně obavy Makedonie ze srbské hegemonie a možných srbských snah popřít makedonskou státnost byly velmi značné (Pelikán 1998: 649).

Ještě před rozpadem Jugoslávie došlo v Makedonii ke vzniku multipartismu. V roce 1990 monopol komunistické strany zanikl a začaly se formovat nové politické strany. V souvislosti s řecko-makedonskou problematikou je především důležitý vznik nacionalistické VMRO-DPMNE, která se prohlásila za nástupkyni VMRO z konce 19. století. Tato strana se nejen prosazovala za nezávislost Makedonie, ale i používala ostrou rétoriku vůči etnickým Albáncům (Rosůlek 2014: 129). VMRO-DPMNE následně vyhrála parlamentní volby roku 1990 a získala tak 38 mandátů (ze 120 členné komory parlamentu). Druhou nejsilnější stranou v parlamentu se stal Svaz komunistů v Makedonii-Strana za demokratické změny (SKM-PDP), která získala 31 křesel. Strana demokratické prosperity Albánců v Makedonii (PDP) se profilovala jako nejvýznamnější strana etnických Albánců a získala 22 mandátů. Nicméně, zmíněné strany nebyly schopné ani po dvouměsíčním vyjednávání sestavit funkční vládu a muselo se tedy přistoupit ke kompromisu. Byl sestaven kabinet vedený nestranickým premiérem Nikolajem Kluševem, kde měli jen dva ministři stranické legitimace. V červnu 1991 byla přijata deklarace o svrchovanosti Makedonie a zákonodárny sbor současně přijal usnesení o uskutečnění referenda (Rosůlek 2014: 129–131, Šmíd 2004: 59–61).

Již během makedonských příprav na uskutečnění referenda Řecko nečekalo a k otázce případné nezávislé Makedonie se jasně vyjádřilo. V srpnu 1991 řecký ministr zahraničí Antonis Samaras poslal kolegům z Evropského společenství memorandum ohledně jugoslávské Makedonie, ve kterém vyzdvihl řecké obavy a námitky k vyhlášení makedonské nezávislosti. Text se opíral o tvrzení, že případná nezávislost Makedonie, by mohla mít katastrofické následky pro bezpečnost celého regionu. Řecké námitky byly doprovázeny historickými a kulturními argumenty, popírající existenci současného makedonského národa, jazyka apod. (Milchevski 2013: 42).

V září 1991 se uskutečnilo referendum, ve kterém voliči odpovídali na otázku, zda jsou pro suverénní a nezávislý stát Makedonii, který by měl právo vstoupit do budoucího svazku suverénních jugoslávských států? Ze 72,16 % účasti se pro nezávislost země vyslovilo více než 95 % registrovaných voličů (Rossos 2008: 266, Tziampiris 2012: 153–154).

Dne 17. listopadu vydalo Národní shromáždění deklaraci o nezávislosti Makedonie a následně byla přijata nová ústava. Schválená ústava však obsahovala části, které byly pro Řecko naprosto nepřijatelné. Tvorba nové ústavy byla silně ovlivněna nejsilnější stranou v parlamentu a to nacionalistickou VMRO-DPMNE a znění preambule zdůrazňovalo historickou kontinuitu ke Kruševské republice (1903) a k historickému usnesení ASNOM (cit dle Floudas). Řeckou stranu především znepokojil článek č. 49, ve kterém stálo, že republika hodlá chránit postavení a práva občanů s makedonskou národností žijících i v sousedních zemích. V tomto článku Řecko spatřovalo jasný důkaz o tom, že se Makedonie hodlá vměšovat do jejich vnitřních záležitostí (Marolov 2013: 26)

Obavy ohledně vzniku nezávislé republiky Makedonie se neozývaly jen ze strany Řecka, ale znepokojena byla i albánská menšina v Makedonii. Většina etnických Albánců však bojkotovala referendum o nezávislosti a byla znepokojena vznikem samostatné republiky Makedonie z jiného důvodu, než tomu bylo v případě Řeků. Albánci v Makedonii se obávali, že s přijetím nové ústavy, přestanou být jejich práva úplně respektována (Zahariadis 2003: 268).

## **4.2 PROBLÉM MEZINÁRODNÍHO UZNÁNÍ MAKEDONIE**

Od té doby, co vyhlásila republika Makedonie nezávislost, se spor mezi řeckou a makedonskou stranou začal primárně soustředit na makedonské snahy získat mezinárodní uznání nejprve od Evropského společenství a později i od OSN (Danforth 1993: 9). Vzhledem k tomu, že makedonské vládě chyběla konzistentní zahraničně-politická koncepce, iniciativy ohledně mezinárodního uznání se chopil všeobecně respektovaný prezident Kiro Gligorov (Rosůlek 2014: 128). S žádostí

o mezinárodní uznání nové republiky se obrátil na hlavy a vlády cizích států a stejný akt provedl i ministr zahraničí Denko Maleski. Žádost o uznání v té době opakovaně předkládalo i Slovinsko, Chorvatsko a Bosna-Hercegovina (Rychlík, Kouba 2003: 255).

Vzhledem již k neodvratnému rozpadu Jugoslávské federace, přijalo Evropské společenství 16. prosince 1991 Deklaraci o Jugoslávii. Tento dokument ustanovil, za jakých podmínek je ochotno ES a jeho členské státy uznat jednotlivé republiky bývalé Jugoslávské federace jako nezávislé státy (Milchevski 2013: 43)

*„Evropské společenství a jeho členské státy dále požadují, aby se jugoslávská republika zavázala k přijetí ústavních a politických garancí, že neexistují žádné územní nároky vůči sousednímu členskému státu a že nebude používáno proti sousednímu členskému státu propagandy, včetně názvu, který naznačuje územní nároky“ [Declaration on Yugoslavia].*

Je zřejmé, že nejmenovanou „jugoslávskou republikou“ je v tomto případě myšlena Makedonie, zatímco sousedním členským státem pak Řecko. V souvislosti s tím můžeme usoudit, že členské státy ES vzaly v potaz předložené řecké bezpečnostní argumenty, během vytváření si vlastního názoru k otázce uznání nezávislosti jednotlivých republik bývalé Jugoslávské federace. Ohledně řešení právních záležitostí, které nastaly během rozpadu Jugoslávie, byla Evropským společenstvím ustanovena arbitrážní komise, v jejímž čele stál francouzský diplomat Robert Badinter (z toho důvodu se používá označení Badinterova komise). Společně s ním se dalšími členy komise stali předsedové ústavních soudů Německa, Itálie, Španělska a Belgie (Milchevski 2013: 43–44). Badinterova komise měla do 15. ledna 1992 rozhodnout o tom, zda bývalé jugoslávské republiky splňují kritéria stanovené Evropským společenstvím a to především v oblasti ochrany menšin. Státy jako Chorvatsko, Slovinsko, Makedonie a Bosna-Hercegovina skutečně ihned znovu podaly oficiální žádost o uznání. Svě snažení Makedonie ještě posílala přijetím zvláštní deklarace 19. prosince 1991, ve které se zavázala k přijetí všech závazků a kritérií stanoveným Evropským společenstvím (Rychlík, Kouba 2003: 256).

Po tom, co makedonská vláda poskytla potřebné doplňkové ústavní garance, že bude respektovat nedotknutelnost všech mezinárodních hranic a nebude se vměšovat do vnitřních záležitostí ostatních států, Badinterova komise konstatovala, že pouze Makedonie a Slovinsko splnilo požadované kritéria pro mezinárodní uznání (Danforth 1993: 9). I přesto, že se Makedonie zavázala, že nebude narušovat suverénní práva okolních států, nebylo Řecko spokojeno. Jeho postoj měl totiž ve skutečnosti zcela jinou motivaci. Jak jsem již výše zmiňovala, i když demokracie byla v Řecku obnovena v roce 1974, všechny vlády v Athénách i nadále odmítaly uznat existenci makedonského národa a zbytku makedonské menšiny na svém území (Rychlík, Kouba 2003: 256, Janev 1999: 155–160).

Dne 15. ledna 1992 bylo ze strany ES mezinárodně uznáno Slovinsko i Chorvatsko, ale na nátlak Řecka stále ne Makedonie. Během roku 1992 byla Makedonie uznána jen hrstkou států. Jako první Makedonii uznalo Bulharsko a to již 15. ledna 1992, následovalo ho Turecko, Chorvatsko, Slovinsko, Bosna a Hercegovina a významné bylo uznání Makedonie ze strany Ruska a Číny, jakožto stálých členů OSN. Zbytek členů mezinárodního společenství čekalo, jak se vyjádří ES (Michevski 2013: 45–46).

V květnu 1992 ES souhlasilo s uznáním republiky Makedonie, ovšem pouze pod takovým názvem, který bude přijatelný pro všechny zúčastněné strany. O měsíc později se ES vyslovalo, že je připraveno uznat republiku „*pod názvem, který nebude zahrnovat termín Makedonie*“ (Danforth 1993: 10). Nový režim v dříve jugoslávské Makedonii nebyl ochoten přistoupit na takovou podmínku nejen kvůli tomu, že byl vystaven tlaku vlastních nacionalisticky orientovaných politiků, ale také proto, že byl upřímně přesvědčen, že označení *makedonský stát* a *makedonský národ* je neodmyslitelnou součástí makedonské národní identity (Hradečný 1998: 566–567).

Mnoho pozorovatelů tvrdí, že ES nepodpořilo Řecko ani tak z toho důvodu, že by přímo sympatizovalo s jeho argumenty ohledně otázky nezávislé Makedonie, ale kvůli tomu, že Rada ministrů uznává právo členských států uplatnit neoficiální veto ohledně otázek, které se dotýkají jejich národních zájmů. Navíc výměnou za

to, že ES řecký postoj podpořilo, slíbilo Řecko ratifikovat Maastrichtskou smlouvu, podílet se na sankcích proti řeckému tradičnímu spojenci Srbsku a ratifikovat finanční protokol s Tureckem (Danforth 1993: 10).

Dne 14. února 1992 řecké emoce ohledně makedonské otázky vyústily v masivní demonstraci v hlavním městě Egejské Makedonie Soluni, které se zúčastnilo přibližně milion lidí. Demonstranti vystoupili s následným usnesením: *“Řecká vláda je vyzývána jednat v duchu této rezoluce a demonstrace. Občané Makedonie a města Soluni žádají ministra zahraničí, aby pokračoval v boji a nepřistoupil na uznání republiky Skopje pod názvem nebo označením, které by zahrnovalo název Makedonie.”* (Tziampiris 2012: 154). Podobné protesty ale probíhaly i mimo Řecko. Například v australském městě Melbourne se na demonstracích aktivně participovala i řecká diaspora pod sloganem *„Makedonie je řecká“* (Marolov 2013: 25).

V dubnu 1992 portugalský ministr zahraničí Joao de Deus Pinheiro představil kompromisní návrh (tzv. Pinheirův balík), který se snažil vyjít vstříc požadavkům, které si Řecko stanovilo. Pinheiro doporučoval doplnit název Makedonie o adjektivum *New*. Nicméně tento návrh byl řeckou stranou okamžitě zamítnut, jelikož by název stále zahrnoval termín *Makedonie*. Další pokus o kompromis se uskutečnil na konci roku 1992, kdy britský diplomat Robin O’Neil pod záštitou britského předsednictví EU navrhl název *Republic of Macedonia (Skopje)*, nicméně i tato varianta byla Řeckem vzápětí zamítnuta. O třetí pokus dosáhnout kompromisu se v květnu 1993 pokusili Cyrus Vance a Lord Owen, kteří navrhli zachovat makedonský název ve slovanské verzi *Nova Makedonija*. Ani takový název ovšem nebyl v souladu s řeckým maximalistickým přístupem ohledně makedonské otázky (Tziampiris 2012: 154–155).

Kapriciózní požadavky Řecka způsobovaly vedení ve Skopji velké problémy, jelikož Athény kombinovaly politické vydírání s ekonomickým nátlakem. Čas od času Řecko zadržovalo část makedonského importu, který do země směřoval především přes řecké přístavy. Problém ovšem nastal v polovině srpna 1992, když došlo k přerušení dodávek ropy ze Soluňského přístavu. Až po

čtyřech měsících vláda v Athénách na nátlak svých partnerů v EU blokádu uvolnila (Pelikán 1998: 650).

První prezident nezávislé Makedonie Kiro Gligorov se ohledně nekompromisního řeckého postoje ohledně makedonské otázky vyjádřil: *“Mám pocit, že Řecko nemělo na Makedonii dobrý pohled již dříve a to už když byla jednou z federálních republik v rámci Jugoslávie. Je velmi dobře známo, že čas od času Řekové využili různých praktik jak nás přesvědčit k tomu, abychom se vzdali některých našich případných nároků ohledně makedonské menšiny v Řecku. Jako takový pokus si můžeme zmínit slavnou smlouvu ze 60. let, podepsanou v Athénách mezi ministrem zahraničí Jugoslávie Kochou Popovicem a jeho řeckým protějškem Evangelosem Averym. Tato smlouva poskytla jisté ústupky, co se týče zacházení s naší minoritou v Řecku“* (Gligorov, cit. dle Marolov 2013: 27).

Svůj nesouhlas s mezinárodním uznáním Makedonie, odůvodňovala vláda v Athénách svými výhradami hlavně proti jejímu oficiálnímu názvu. Nicméně po tom, co makedonský parlament v srpnu 1992 schválil státní vlajku, na níž bylo zobrazeno tzv. Verginské slunce, používané makedonskou královskou dynastií ve starověku, rozšířilo Řecko své výhrady i proti tomuto symbolu (Pelikán 1998: 650). Neústupný a nepružný maximalistický přístup uplatňovaný Athénami ohledně makedonské otázky se však minul účinkem a začal vyvolávat protireakce. Režim ve Skopji poukazoval na destabilizující vliv řecké neústupnosti pro vývoj situace v jižních částech středního Balkánu a po neúspěšných pokusech o prosazení nových zprostředkujících návrhů, které Řecko bezprostředně zamítlo, začal Západ postupně přehodnocovat své stanoviska ke sporu mezi Skopjí a Athénami. To, že Západ začal uplatňovat rezervovanější přístup k řecké politice vůči Skopji, je také důsledkem reakcí na postoje Athén k jugoslávskému konfliktu. Řecko stále udržovalo s Bělehradem kontakty a obhajovalo jeho stanoviska na Západě, nehledě na to, že sankční opatření vůči Srbsku byla Řeckem často obcházena, nebo užívána k blokádě Skopje namísto Bělehradu (Hradečný 1998: 566–567).

V prosinci 1992 byla na summitu ES ve Skotsku přijata nová, tzv, Edinburghská deklarace, která už byla pro Makedonii daleko příznivější. Začalo tak být pomalu zřejmé, že země mimo ES Makedonii postupně uznají i bez ohledu na Řecko. Šlo ale také o to, pod jakým názvem by Makedonie mohla být přijata jako člen do OSN, jelikož by byla v rámci členství vázaná sankcemi proti SRJ (Rychlík, Kouba 2003: 257–258). Zprostředkovatelská skupina nové vzniklé Evropské unie navrhla všem zúčastněným stranám kompromis. Makedonie měla být přijata do OSN pod názvem *Former Yugoslav Republic of Macedonia – FYROM* (Sioussiouras 2004: 12, Janev 1999: 155) Tento návrh byl nakonec akceptován a 8. dubna 1993 pak valné shromáždění skutečně přijalo Makedonii jako svého 181. člena. Následně byla Makedonie uznána většinou států mimo Evropskou unii. Název *FYROM* však používala jen OSN a některé další státy. Přijetím Makedonie jako člena OSN, se jí následně otevřel vstup do dalších mezinárodních organizací jako UNESCO, Mezinárodní měnový fond apod. (Rychlík, Kouba 2003: 257–258).

Vstup Makedonie na mezinárodní scénu Řecko velmi podráždil. K eskalaci konfliktu mezi Athénami a Skopjí došlo v únoru 1994, když Řecko uvalilo na makedonský stát rozsáhlé ekonomické embargo. Kromě uzavření generálního konzulátu ve Skopji, došlo z řecké strany k zákazu pohybu zboží mezi Makedonií a Řeckem a to především přes Soluňský přístav. Jediné zboží, na které se zákaz nevztahoval, byly potraviny a léky. Tento bezprecedentní krok se setkal se všeobecnou kritikou. Postup řecké vlády odsoudila i Evropská unie, jejímž bylo Řecko řádným členem léky (Tziampiris 2012: 155).

Během let 1991–1994 se řecko-makedonský spor o název stal vážnou diplomatickou otázkou, která dominovala řecké zahraniční ale i domácí politice. Teprve na podzim roku 1995 se řecko-makedonské vztahy začaly pomalu oteplovat. K ukončení embarga a uvolnění napětí došlo 13. září 1995, kdy byla v New Yorku mezi řeckou a makedonskou stranou podepsána tzv. Prozatímní dohoda. Podepsáním této dohody se samozřejmě všechny spory nevyřešily, jelikož mezi oběma zeměmi stále panovala značná nedůvěra, podněcovaná především ze



strany řeckých ale i makedonských nacionalistů. Nicméně podpis dohody poskytl oběma stranám určité výhody. Řecko uznalo makedonský stát pod názvem *Former Yugoslav Republic of Macedonia* a Makedonie pozměnila státní vlajku a prohlásila, že uznává stávající hranice. Navíc bylo dohodnuto, že se obě země budou snažit o budování přátelských a vstřícných susedských vztahů. Prozatímní dohoda také poskytla uspokojivý rámec pro zlepšení bilaterálního ekonomického vztahu mezi Makedonií a Řeckem. Tuto novou okolnost popsal tehdejší makedonský premiér Ljupco Georgievski jako „malý zázrak“ (Tziampiris 2012: 155, srov. Pelikán 1998: 657).

## **5 ŘECKO-MAKEDONSKÝ SPOR A JEHO VLIV NA INTEGRACI MAKEDONIE DO EU A NATO**

### **5.1 VZTAH MAKEDONSKÉ REPUBLIKY S EVROPSKOU UNIÍ**

Získání členství v Evropské unii byl pro Makedonii strategický cíl již od vyhlášení nezávislosti v roce 1991, nicméně formální vztahy mezi Makedonií jako nezávislou zemí a Evropskou unií jsou stále ještě velmi čerstvé (Risteska 2012: 434). V prosinci 1995 sice Makedonská republika konečně navázala intenzivnější diplomatické vztahy s Evropskou unií a pokusila se tak o něco „čeho nebylo možné docílit před podepsáním Prozatímní dohody“ s Řeckem, ale je třeba si uvědomit, že zpoždění v procesu mezinárodního uznání Makedonie mělo následky na další makedonské snahy ohledně získání členství v Evropské Unii (Tziampiris 2012: 155, Michevski 2013: 50–51). Kvůli tomuto zpoždění proměškala Makedonie jakýsi včasný impuls směřující k opětovnému sjednocení Evropy, který souvisel s vlnou demokratizace ve střední a východní Evropě, jejímž výsledkem bylo historické rozšíření Evropské unie v roce 2004 a 2007. Zatímco státy střední a východní Evropy, mimochodem včetně Slovinska, Bulharska nebo Rumunska, podepisovaly své asociační dohody s Evropskou unií v letech 1991–1996, makedonské snahy se v té době stále ještě upínaly na širší mezinárodní uznání.

Stejně tak pak v době, kdy tyto státy byly uznány jako oficiální kandidátské země a začaly jejich přístupová jednání během let 1996–2000, Makedonie v tomto období udržovala s Evropskou unií vztah jen na základní úrovni, bez jisté perspektivy na budoucí členství (Milchevski 2013: 50–51).

Na druhé straně si ale Makedonie držela silnou pozici jako jedna z nejrozvinutějších zemí v nově ustaveném regionu západního Balkánu a to v mnoha oblastech, které jsou relevantními jako kritérii pro získání členství v EU. Tato výhodná pozice se projevila při procesu tvorby a propagace nového politického rámce ohledně vztahů Evropské unie se zeměmi západního Balkánu – stabilizačního a asociačního procesu (SAP), který uznal tyto státy jako „potenciální kandidáty“ pro získání členství v EU (Milchevski 2013: 51). S ohledem na země západního Balkánu byl tento projekt představen Evropskou komisí v roce 1999. Program SAP byl určen pro Makedonii, Albánii, Bosnu a Hercegovinu, Srbsko, Černou Horu a Chorvatsko. Primární záměr byl stabilizovat politickou a ekonomickou situaci v regionu, ale Evropská komise se také snažila povzbudit cílové země ke vzájemné spolupráci a k rozvíjení vzájemných vztahů (Karadzoski, Adamczyk 2014: 211).

Makedonie byla první zemí západního Balkánu, která podepsala stabilizační a asociační dohodu s Evropskou unií a jejími členskými státy a to v dubnu 2001 v Lucemburku (Risteska 2013: 434). V tomto roce mimo jiné země čelila vnitropolitickým problémům s albánskou minoritou. Tyto nepokoje měly velmi negativní vliv na vnitropolitickou situaci v Makedonii, nicméně makedonská vláda se stále snažila přesvědčit Evropskou unii, že se z její strany jednalo projevnutí snahy směřující k demokratizaci země. Podepsáním Ochridské rámcové dohody mezi makedonskými a albánskými představiteli došlo k uklidnění mezietnických poměrů a zároveň se Makedonie snažila prokázat, že se jedná o tolerantní zemi, která respektuje práva národnostních menšin (Karadzoski, Adamczyk 2014: 212).

V roce 2003 pak nastal významný okamžik, jelikož řecký parlament ratifikoval stabilizační a asociační dohodu mezi Makedonií a Evropskou unií.

Ačkoliv se tento úkon parlamentu - ratifikovat mezinárodní závazky, může zdát jako naprosto obvyklý, tak v souvislosti s řecko-makedonským sporem o název, můžeme tento akt vnímat jako jedinečné a neopakovatelné gesto, projev dobré vůle z řecké strany (Milchevski 2013: 52). Stabilizační a asociační dohoda je ve skutečnosti první a jediná mezinárodní smlouva podepsaná Helénskou republikou a Makedonskou republikou a zároveň ratifikovaná řeckým parlamentem (Kondis 2005: 77).

Zlepšení makedonských vztahů s Athénami po podepsání Prozatímní dohody bylo zcela určitě nezbytnou podmínkou k tomu, aby bylo Skopji umožněno sblížení s Evropou. Přesto se ale během této doby nijak nezměnilo ani oficiální a ani veřejné řecké stanovisko ohledně problematiky makedonského názvu země. Fakt, že spor ohledně názvu zůstával stále nevyřešený, mohl Makedonii tak znovu zkomplikovat snahy o navázání intenzivnějších euro-atlantských vztahů. V mnoha ohledech se stalo jakýmsi urychlujícím činitelem v listopadu 2004 rozhodnutí Spojených států o uznání Makedonie a to ve všech bilaterálních vztazích pod jejím ústavním názvem *Republic of Macedonia* (Tziampiris 2012: 156–157).

V souvislosti s uznáním Makedonie Spojenými státy, začaly Athény veřejně a důrazně odkazovat na stále existující spor ohledně názvu země a zároveň naznačovaly možnost uplatnění řeckého veta ohledně některých bodů během přístupového procesu do EU. Řecký premiér Kostas Karamanlis varoval že „*zde neexistuje možnost, aby Makedonie přistoupila k Evropské unii, bez toho aniž by byla otázka názvu země vyřešena vzájemně přijatelným způsobem*“. Dále prohlásil, že „*nejsou viditelné předpoklady k nalezení shody ... a za těchto okolností, minimálně řecká strana nevidí pravděpodobnost, že by tato země mohla pokračovat ve své evropské cestě*“ (Tziampiris 2012: 157).

Ve stejné době se začaly zintenzivňovat vyjednávání vedená prostředníkem OSN Mathewem Niemtzem (viz příloha č. 1). V březnu 2005 Niemetz navrhl změnu mezinárodního názvu Makedonie na *Republika Makedonija-Skopje*, nicméně tento návrh byl okamžitě makedonskou stranou zamítnut. Na druhou stranu se k němu příznivě postavily Athény a návrh byl přijat jako základ pro další

vyjednávání. Můžeme v tom vidět jistou známku řeckého odklonu od uplatňovaného maximalistického přístupu z roku 1992. O měsíc později představil Niemetz jeho druhý návrh. Název *Republika Makedonija* by byl používán od roku 2006 do roku 2008 v mezinárodních organizacích, smlouvách a rezolucích. Řecko by mohlo používat název *Republika Makedonija-Skopje*. Od roku 2009 by se název změnil na *Republic of Makedonia* a Řecko by mělo dovoleno používat stále název *Republika Makedonija-Skopje*. Tento návrh znamenal pro Řecko něco naprosto nepřijatelného a byl ihned zamítnut (Michlevski 2013: 54, Triampiris 2012: 158).

Současně se zlepšením vnitrostátní situace v Makedonii a implementace následných reforem očekávaných Evropskou komisí, mohla v roce 2004 na summitu Evropské rady v Dublinu Makedonie znovu požádat o plnohodnotné členství v rámci Evropské unie. Evropská komise se následně v listopadu 2005 k tomuto kroku kladně vyjádřila a vydala prohlášení, že Makedonie splňuje kritéria nutné pro status kandidátské země. Přesný datum pro zahájení přístupových rozhovorů však nebyl Evropskou komisí stanoven. Tento fakt byl z jisté části důsledkem nedostatečného pokroku během zavádění reforem makedonskou vládou, ale hlavním důvodem byly řecké machinace v Evropské unii, směřující k donucení Makedonie ke změně svého názvu. Následná makedonská integrace do západních evropských organizačních struktur tak byla pozastavena především kvůli athénskému vetu, jelikož se dalo předpokládat, že pokud Makedonie nezmění svůj nekompromisní názor ohledně názvu své země, Řecko bude přístup Makedonie do EU blokovat a zachová se stejně jako v roce 2008 během NATO summitu v Bukurešti (Karadzovski, Adamczyk 2014: 212–220).

Nutno dodat, že k naději na nalezení kompromisu mezi Athénami a Skopjí a následně možného vstupu Makedonie do EU příliš nepřispěly výsledky parlamentních voleb konaných v Makedonii v roce 2006, ze kterých vyšla vítězně nacionalistická VMRO-DPMNE, s jejímž nástupem započala silná vlna poantičťování makedonské společnosti. Jak již bylo zmíněno, strana VMRO-DPMNE si začala získávat sympatie právě díky svému nekompromisnímu postoji, který zastávala ohledně řecko-makedonského sporu o název země (Rosůlek 2014:

612). Mnoho pozorovatelů se shoduje, že za důvodem řecké blokády makedonského vstupu do EU v posledním desetiletí, stojí právě zaváděná opatření v rámci poantičťování pravicovou vládní koalicí v čele s VMRO-DPMNE, což Řecko chápe jako „čirou provokaci“ (Euroactiv 2014). Řecko-makedonské vztahy se v tomto ohledu ještě více zhoršily během příprav projektu *Skopje 2014* financovaného vládou Makedonské republiky. Tento projekt si kladl za cíl vyzdvihnout historické vazby k antické Makedonii prostřednictvím výstavby muzeí, vládních budov a vztyčování soch význačných postav z této doby. Řecké reakce na sebe samozřejmě nenechaly dlouho čekat a Makedonie byla poněkolkáté obviněna z neoprávněného přivlastňování si řeckého národního dědictví (Karadzovski, Adamczyk 2014: 222).

Přesto, že v roce 2013 získala Makedonská republika již páté pozitivní hodnocení ze strany Evropské komise, na přesný datum jednání o členství tato země stále ještě čeká (MFA RM 2016a). Mimochodem, během řeckého předsednictví v Radě EU v první polovině roku 2014, Řecko nezahrnulo politiku rozšiřování EU mezi své priority a proto na následujícím summitu v červnu 2014 nebyla otázka stanovení data pro zahájení přístupových rozhovorů s Makedonií ani nadnesena (Karadzovski, Adamczyk 2014: 222). Řecký ministr zahraničí Evangelos Venizelos se během řeckého předsednictví ohledně této otázky vyjádřil: „*Překážka pro zahájení přístupových rozhovorů mezi EU a FYROM není tzv. problém sporného názvu...Problém je přijetí evropských hodnot a plnění Kondaňských kritérií*“ (Milevska 2014). Premiér Makedonské republiky Nikola Gruevski na summitu Evropské lidové strany v Bruselu v červnu 2015 naopak prohlásil, že zpoždění se zahájením rozhovorů o vstupu jeho země do EU je už „*nesmírně frustrující*“ a že „*Evropská unie musí na Řecko vyvinout větší nátlak, aby přístupové rozhovory mohly být konečně zahájeny*“ (Banks 2015). Nicméně i přes opakovatelné doporučení Evropské komise o přizvání Makedonie k přístupovým rozhovorům zaujmula Evropská unie v posledních letech jasné stanovisko a to takové, že řecko-makedonský spor o název země musí být vyřešen ještě před zahájením přístupových rozhovorů, jelikož Unie nedopustí, aby se spor stal interním problémem organizace (Rosůlek 2014: 612).

Zdá se, že v tomto ohledu se vztah Makedonské republiky s Řeckem a zároveň tak i vztah s Evropskou unií, ocitl ve slepé uličce. Vláda v Athénách čeká na projevení iniciativy ze strany Skopje, zatímco makedonská vládnoucí strana si buduje sociální podporu svého nekompromisního postoje ohledně řecko-makedonského sporu. Výsledkem toho je, že v současné době neexistuje příliš velká šance, že by byl tento problém v brzké budoucnosti vyřešen a Makedonská republika se tak mohla bez problémů stát plnohodnotným členem Evropské unie (Karadzowski, Adameczyk 2014: 223).

## **5.2 VZTAH MAKEDONSKÉ REPUBLIKY S NATO**

První snahy o získání členství v NATO projevila Makedonská republika v listopadu 1995, kdy podepsala rámcovou dohodu k přistoupení programu Partnerství pro mír (PfP). V této době byla země také přijata jako člen Severoatlantické rady pro spolupráci. V dubnu 1999 na summitu NATO ve Washingtonu byl pak Makedonii udělen status kandidátské země a začala tak příprava a realizace Akčního plánu pro členství (MAP) (MFA RM 2016b).

I přes to, že Makedonie není doposud členem aliance, tak obě strany spolu udržují velmi aktivní a pozitivní vztahy. Vláda ve Skopji již několikrát přispěla svými ozbrojenými silami a i jinými zdroji během mezinárodních misí uskutečněných prostřednictvím NATO (Euractiv 2013). Například v roce 2002 Makedonie zahájila svoji účast na mezinárodních mírových misích v Afghánistánu nebo o rok později v Iráku (MFA RM 2016b). Na druhou stranu Makedonie také ze vzájemné spolupráce těží důležité benefity. V první řadě se jedná o případnou asistenci Aliance v případě řešení vlastní vnitrostátních občanských konfliktů, ale svoji roli hraje také při odvracování případné agrese od sousedních zemí (Siegel 2010: 46).

Jak již bylo naznačeno, s těžkou realitou se Makedonie musela vypořádat v roce 2008. Na summitu NATO v Bukurešti byla makedonská kandidatura i přes pozitivní stanovisko mnoha dalších členů Aliance blokována pouze jedinou

vládou. Řecko učinilo tento krok ze stejného důvodu jako v případě EU a to kvůli stále trvajícím sporu o název země. Tato skutečnost byla pro Makedonii nesmírným zklamáním, jelikož splňovala veškeré předpoklady stát se plnohodnotným členem Aliance a splnit si tak konečně svůj důležitý zahraničně-politický cíl (Euractiv 2013).

Řecké veto na Bukurešťském summitu bylo pro Makedonii natolik frustrující, že se obrátila na Mezinárodní trestní tribunál pro bývalou Jugoslávii se sídlem v Haagu. I přes to, že Makedonie soudní proces vyhrála a soud se v poměru 15:1 usnesl na tom, že řecká blokáda porušuje prozatímní dohodu z roku 1995, postoj EU se nezměnil (Rosůlek 2015: 337). Stejně tak jako v případě Evropské unie, zaujmula Aliance po summitu v Bukurešti následné stanovisko: „*Souhlasíme s tím, že pozvání pro Bývalou jugoslávskou republiku Makedonii bude navrhnuo tak brzy, jak se podaří dosáhnout vzájemně přijatelného řešení ohledně otázky názvu země*“ (Tziampiris 2012: 162). Již těsně před Bukurešťským summitem řecký premiér jednoznačně prohlásil, že „*žádné řešení znamená žádné pozvání*“. Ve stejném období řecký průzkum ukázal, že přes 81 % respondentů bylo obecně proti nalezení kompromisu, přes 70 % Řeků bylo proti názvu, který by obsahoval termín Makedonie a dále pak přes 66 % dotázaných se vyslovilo proti jakékoliv formulaci „*dvojího*“ názvu (Tziampiris 2012: 161).

Východní rozšíření v rámci Severoatlantické aliance postupuje v podstatě nepřetržitě. V roce 2009 přivítala aliance Albánii a Chorvatsko jako své plnohodnotné členy. Dále se předpokládá, že jednoho dne se členskými zeměmi stane také Černá Hora nebo Bosna a Hercegovina a to i přes stále existující nedostatky ve vnitrostátních institucích. Naproti tomu zde stojí Makedonská republika, která v tomto ohledu mezi zmíněnými státy zaujímá vyšší postavení a která dále údajně dosáhla nejvyššího pokroku v prosazování reforem, nezbytných pro získání trvalého členství v Alianci. Je tedy víc než pravděpodobné, že pokud by řecká vláda nevetovala zahrnutí Makedonské republiky do NATO, v té době současně s Chorvatskem a Albánií, přijala by aliance Makedonskou republiku jako svého dvacátého devátého členu již v lednu 2009 (Siegel 2010: 45).

Makedonská republika je jen krůček od toho, aby získala členství v NATO, ale i přes tuto skutečnost jsou v rámci možností mezi oběma stranami udržovány vzájemně vřelé vztahy. Na druhou stranu by však výše zmíněné výhody, které plynou ze vzájemné spolupráce, neměly být příliš nadhodnocované. Stále zde totiž trvá spor s Řeckem ohledně názvu a následné řecké veto názorně ukazuje neschopnost Aliance vyřešit jeden, jestli ne klíčový, mezistátní konflikt mezi oběma zeměmi (Siegel 2010: 46).

Podle makedonské akademičky B. Vankovské stojí jak Řecko, tak mezinárodní společenství o dohodu, která bývá nazývána „kompromisem“. Ve skutečnosti ale tento kompromis pro Makedonii znamená „ultimátum“, jelikož Řekům nejde téměř o nic, pokud spor zůstane i nadále na mrtvém bodě, ale bude to Makedonie, které bude odpírán vstup do NATO a EU (Rosůlek 2014: 618).

## **6 ALBÁNCI V MAKEDONSKÉ REPUBLICCE PO ROCE 1991**

Jen s těží, bychom v Evropě našli obdobnou populaci, která by žila rozděleně v pěti odlišných zemích tak jako Albánci. Na konci dvacátého století byli Albánci žijící za hranicemi republiky Albánie obvykle Západem považováni více za část obyčejné balkánské diaspory, než za organickou část nějakého širšího národa. Na Albánci se nahlíželo jako na ne příliš důležitý faktor v mezinárodních vztazích a dokonce i v regionální politice Balkánu. V tomto ohledu nebylo albánské politické ani ekonomické širší postavení bráno příliš v úvahu. Západ neustále ignoroval prosby od více než dvou a půl milionu Albánců, žijících za hranicemi Albánie, ve smyslu udržování mezinárodních vztahů a nedotknutelnosti stávajících hranic. Nicméně, albánská národní otázka nakonec přišla na mezinárodní scénu a to když v Kosovu v roce 1998 a Makedonii v roce 2001 vypukl etnický konflikt. V té době se status albánské národní otázky stal klíčovým tématem, způsobujícím obavy mezinárodnímu společenství (Hilaj 2013: 395).



V roce 2001 se Makedonská republika ocitla na sklonku občanské války, když etnicky albánská „Národní osvobozenecá armáda“ (UÇK) bojovala proti makedonským bezpečnostním silám a zabrala některé části země. Ozbrojený konflikt vzal více než dvě stě životů a vysídlil více než sto tisíc lidí ze svých domovů. Občanská válka byla ukončena až podepsáním Ochridské rámcové dohody 11. srpna 2001. Touto mírovou dohodou bylo dojednáno přijetí různých ústavních a legislativních změn a v základě měla přetvořit Makedonskou republiku na multi-etnickou demokracii. Přijetím nejrůznějších ústavních dodatků a nových zákonů došlo k posílení práv menšin, zejména té albánské, které má podle censu z roku 2002 v Makedonii zastoupení přes 25% z celkového obyvatelstva (Brunnbauer 2004: 566–568).

Již od doby co Makedonie vyhlásila nezávislost, se tenze mezi majoritní populací, která je v drtivé většině ortodoxní a albánskou menšinou, která je celkově muslimská, stala hlavní domácí politickou otázkou. Makedonští pozorovatelé během analýzy mezietnického konfliktu obvykle odkazovali na údajnou dlouho trvající tradici albánského nacionalismu v zemi a obviňovali albánské extrémisty z Kosova z plánů obsadit „albánské“ oblasti v Makedonii. Dále také upozorňovali, že albánské menšině v Makedonii jsou přiznána značná práva, která nemá žádná jiná menšina v jiné zemi na Balkáně. Makedonský zdravý rozum tak předpokládal, že se albánská menšina nebude chtít integrovat do makedonské společnosti, že nebude loajální státu a naopak bude zamýšlet sjednocení s Albánci z Kosova nebo Albánie (Brunnbauer 2004: 565–566). Etničtí Albánci v Makedonii totiž chápou svoji identitu jako totožnou s identitou kosovských Albánců. Ve skutečnosti bylo za Titovo Jugoslávie město Prština regionální centrum všem Albánců v Jugoslávii včetně těch z Makedonie (Daskalovski 2013: 369). Na druhé straně Albánci konflikt chápali ve smyslu diskriminace proti albánské menšině. Své tvrzení pak podkládali nejenom případy administrativní diskriminace a policejního násilí, ale také tím, že preambule makedonské ústavy z roku 1991 prohlašovala republiku Makedonii za „národní stát Makedonců“, jelikož etničtí Makedonci často stát prezentovali „jako výhradně jejich“ (Brunnbauer 2004: 565–566). Makedonští

Albánci se ale nepovažují za národnostní menšinu, ale naopak za rovnoprávné „partnery“ etnických Makedonců (Daslovski 2013: 369).

Paradoxně pak když Makedonie vyhlásila nezávislost a byla Západem oslavovaná jako demokracie, Albánci ostře prohlašovali, že větším právům se těšili během komunistického režimu a argumentovali, že jejich současná práva existují jen na papíře. Mimochodem makedonská nezávislost nebyla formálně stvrzena albánskou menšinou, která se referendum konané v roce 1991 rozhodla bojkotovat. Albánští poslanci v parlamentu se také zdrželi hlasování o přijetí ústavy (Zahariadis 2003: 262).

V rámci Ochridské rámcové dohody (ORD) z roku 2001 pak bylo v tomto smyslu hlavní úlohou „napravit“ legální status menšin prostřednictvím transformace Makedonie z mono-etnického státu na občanský, zpracovat etnicky neutrální a liberální ústavu a tím tak eliminovat jakékoliv odkazy k specifickým etnickým skupinám. Poslanci z makedonských politických stran však argumentovali, že nemohou přijmout opatření, které by z ústavy vyloučilo preambuli, která odkazuje na makedonský lid jako na státotvorní národ a stejně tak nechtěli omezit roli makedonské ortodoxní církve (Reka 2008: 58–59). Nakonec dojednaná preambule v rámci ORD používá pro všechny etnické (národnostní) skupiny v zemi oslovení *občané Makedonské republiky* a národní princip (*národní stát makedonského lidu*) je nahrazen principem občanským (*občané Makedonské republiky*). Princip ústavy z roku 1991 ohledně makedonštiny jako oficiálního jazyka v celé zemi byl zachován. Nově bylo ale stanoveno, že jazyk, kterým hovoří více než 20% obyvatelstva, se stává paralelně s makedonským jazykem rovněž jazykem oficiálním (Rosůlek 2015: 198–199).

I přes to, že Makedonii 90. let nelze hodnotit jako zemi, v níž jsou svobody menšin zcela respektovány, tak na základě ústavy z roku 1991 etničtí Albánci mohli svobodně zakládat etnické politické strany a pravidelně se aktivně i pasivně účastnit prezidentských, parlamentních i komunálních voleb. Politici z řad etnických Albánců pravidelně obsazovali kolem pěti ministerstev ve vládních kabinetech a albánští poslanci získávali přes pětinu křesel v makedonském

parlamentu (24 v roce 1990, 25 v roce 1998) (Rosůlek 2015: 158–160, srov. Zahariadis 2003: 269). Nicméně například podle zprávy publikované organizací International Crisis Group, bylo v roce 2000 nejvíce neúměrné zastoupení Albánců v policejním a vojenském sektoru – pouze okolo 3% (Reka 2008: 60). Spravedlivá reprezentace členů pospolitostí v institucích veřejné správy byl jedním z pilířů mírových dohod, i když ne vždy byl tento princip dodržen (Rosůlek 2015: 222). Jako výsledek ORD se pak například v roce 2004 u policie albánská proporce navýšila na 13.31% a procentuální zastoupení Albánců jak v centrální tak v lokální státní správě dosahovalo okolo 12% (Reka 2008: 61).

Ke zlepšení vztahu mezi Albánci a Makedonci před vypuknutím konfliktu nepřispěla ani problematika centralizace veřejné správy. Centralizované řízení v multietnické společnosti totiž podněcuje politickou frustraci a rozhořčení mezi menšinami, jelikož o jejich důležitých otázkách rozhodují centrální instituce, řízené z větší části, jako v případě Makedonie, majoritní společností. Albánská menšina byla dlouhodobě nespokojena s mírou centralizace v Makedonii a je pravda, že Makedonie před podepsáním Ochridské rámcové smlouvy byla dost možná nejvíce centralizovaným státem v Evropě. Po debatě ohledně preambule se velmi kontroverzním a pro etnické Makedonce citlivým tématem stala právě otázka decentralizace (Reka 2008: 61). Většinu pravomocí měla dlouhá léta ústřední ministerstva ve Skopji a podle zákona o samosprávě z roku 1995 měly obce a města jen omezené pravomoci i finanční prostředky. I přesto, že omezení neměla etnický charakter, ale celostátní, albánskou menšinou jsou vnímána jako etnická diskriminace (Rosůlek 2015: 161). Celý Ochridský proces má v etnickém smyslu silný albánský „otisk“, což je pochopitelné v případě, kdy Albánci vedli politický proces, který zapříčinil vznik této dohody. Nicméně i ostatní pospolitosti získaly díky ORD určité benefity a to především v souvislosti s procesem decentralizace, díky kterému byly přeneseny větší pravomoci z centre na lokální úroveň (Reka 2008: 68).

Od vyhlášení nezávislosti v roce 1991 byl také jeden z hlavních zdrojů albánské nespokojenosti nedostatek studijních příležitostí. Albánští lidé se ostře

vymezovali proti tomu, že je ústavou garantována výuka v albánštině pouze v primárním nebo sekundárním vzdělávání. Dlouholetému albánskému úsilí o získání práva na terciální vzdělání Makedonci z části ustoupili v roce 1997, když bylo na pedagogické fakultě ve Skopji umožněno vzdělávání učitelů albánského jazyka. Dalším ústupkem ze strany Makedonců se stalo založení Univerzity Jihovýchodní Evropy v Tetovu (SEEU), kde se albánština stala jedním ze tří vyučovaných jazyků (Rosůlek 2015: 158-159, Rosůlek 2001: 48). Po podepsání ORD začaly reformy univerzitního vzdělávacího systému představovat prioritu pro albánskou koaliční stranu Demokratická unie pro integraci (DUI) a to především během volebního období 2002-2006. Obecně můžeme říci, že ORD otevřela cestu lepšímu přístupu ke vzdělání nejen Albáncům ale také dalším etnickým menšinám. Ochridský proces přinesl do oblasti vzdělávání zlepšení, nicméně řada problémů nadále přetrvává (Reka 2008: 65).

Ve skutečnosti, je celý Ochridský proces sužován skutečností, že je většinovými Makedonci vnímán jako porážka, ke které byli dotlačeni ze strany mezinárodního společenství. Etnická propast tudíž nebyla překonána ani přes snížení mezietnického napětí, jelikož ve vzájemném vnímání i nadále dominují předsudky, podezírání a nedůvěra (Reka 2008: 68).

## **6.2 ŘECKO-MAKEDONSKÝ SPOR A ALBÁNCI V MAKEDONII**

Jak již bylo výše zmíněno, v Makedonské republice od roku 2006 pravidelně vítězí ve volbách extrémně pravicová strana VMRO-DPMNE, která si stále udržuje výraznou podporu ze strany etnických Makedonců ohledně svého nekompromisního postoje k řecko-makedonskému sporu o název země. Pro Makedonce je tedy nesmírně důležité, aby země nesla název, který nebude v rozporu s jejich národní identitou a s přesvědčením o antickém původu makedonského lidu. Nabízí se tedy otázka, jaký názor zastává albánská menšina a do jaké míry je pro ni otázka názvu země důležitá.

Původní nelibost etnických Albánců označovat se za *Makedonce*, už není během posledních deseti let tak značná. V roce 2008 Driton Dikena prohlásil, že „*Albánci mají historické právo účastnit se jednání*“ ohledně názvu země. Makedonská extrémní pravice však albánské právo na rozhodování o názvu země neuznává. Je tedy možné, že pokud by se Skopje s Athénami dohodla ohledně státního označení bez souhlasu albánské menšiny, mohlo by to mít neomluvitelný dopad na stabilitu celé země (Papaviaz 2012: 55).

Nejpozději od roku 2009 albánští politici začali projevovat silný zájem účastnit se diskuzí s Řeckem ohledně názvu. Tento náhlý zájem albánských politiků pravděpodobně souvisel s touhou albánské menšiny po vstupu Makedonské republiky do EU a NATO, jakožto učinit důležitý krok pro tak malou zemi, která „malicherně“ zahodila šanci na získání členství v NATO, kvůli neustálému lpění na názvu, který je pro Řecko nepřijatelný (Papaviaz 2008: 55). Nejvýraznější albánská politická strana DUI – Demokratická unie pro integraci s lídrem Alihem Ahmetim oproti předchozím volbám vyšla se ztrátami a tak postupně měnila strategii a rétoriku, aby vyvrátila kritiku za pasivitu a získala si tak přízeň části albánských voličů (Rosůlek 2015: 287).

Lídr DUI Ali Ahmeti prohlásil, že vyloučení nejpočetnější etnické menšiny z důležitých debat o názvu země nevěští nic dobrého o makedonských předpokladech k přistoupení do NATO. Nicméně vláda Nikoly Gruevského takové námitky okamžitě zavrhla (Papaviaz 2008: 55). Ali Ahmeti se v některých ze svých rozhovorů pro lokální i řecká média zaměřil i na diskusi ohledně názvu země. Pro řecký tisk Ta Nea řekl, že případný nově přijatý název, by měl být akceptovatelný i pro makedonské Albánce. Odkazoval na to, že návrh ze strany Athén přijmout název – *Republic of Macedonia (Skopje)* – není možné, jelikož v albánském jazyce se „Skopje“ nazývá „Shkup“ a toto pojmenování nelze přeložit (Yambaev 2011). V roce 2013 naopak Ahmeti prohlásil, že pro etnické Albánce v Makedonii by adjektivum *Upper* a nebo *Northern* znamenalo příteltný kompromis (Rosůlek 2015: 287–288). Lídr albánské DPA - Demokratické strany Albánců Meduh Thaci také reagoval prohlášením, že Albánci nikdy nepřijmou

nový název, který by odkazoval pouze na Makedonce a vynechával by postavení albánského lidu (Yambaev 2011).

Albánský politik Rafiz Aliti argumentoval, že prioritou albánské politické strany DUI, je pomoci integraci Makedonské republiky do euro-atlantských organizací. V souvislosti s tím lídr DUI Ali Ahmeti začal zdůrazňovat význam co nejrychlejšího členství Makedonie v NATO a naznačoval, že pokud spor s Řeckem o název země i nadále zůstane na mrtvém bodě, tak Albáncům může dojít trpělivost. Pro albánskou menšinu začalo být nepřijatelné, že by nevstoupila do EU či NATO kvůli sporu s Řeckem o název země (Yambaev 2011, Rosůlek 2015: 287). Albánští politici se dokonce uchýlili k výhrůzkám typu, že Albánci vstoupí do EU a NATO bez Makedonců a jsou tak ochotni přistoupit i k radikálnějším krokům, jako je odstoupení z koalice (Balkan Insight 2009a). Nikola Gruevski se v roce 2013 pro média vyjádřil, že se v posledních letech vztahy jeho strany s koaličním partnerem DUI sice zhoršily, ale rozhodně se nijak nehroučí (Balkan Insight 2013).

Pro albánské politické strany je tedy prioritní cíl vstup Makedonské republiky do EU a NATO, k čemuž je zapotřebí, aby byl spor s Řeckem o název země vyřešen. Nalezení kompromisu mezi řeckou a makedonskou stranou ovšem brzdí výše zmíněný proces poantičťování, prosazovaný vládnoucí VMRO-DPMNE a tím pádem vlna poantičťování v posledních letech také zhoršuje mezietnické vztahy v Makedonii. Lze říci, že poantičťování je mono-etnický projekt, neboť se zabývá pouze otázkami týkajícími se původu etnických Makedonců. Mnoho albánských politiků veřejně kritizovalo uplatňovanou poantičťovací politiku a také varovali, že způsobuje frustraci ostatním pospolitostem. Albánští lídři mají pro svůj negativní postoj k tomuto procesu dva hlavní důvody. Zaprvé se tedy jedná o mono-etnický proces, který opomíjí ostatní pospolitosti a zejména symbolicky snižuje status Albánců k takovému, který měli před rokem 2001. Jinými slovy podle Albánců proces poantičťování podkopává základy „po-ochridské“ makedonské společnosti. Zadruhé je pak poantičťování etnickými Albánci široce považováno za hlavní brzdící proces makedonského

evropského integračního procesu, což je na druhou stranu nejdůležitější strategický cíl albánských politických subjektů v Makedonii (Vangeli 2010: 24). V posledních letech největší kontroverze budí již zmíněný projekt *Skopje 2014*, který nejenom že irituje sousední Řecko, ale také vyvolal silné mezietnické napětí a otázky ohledně finanční transparentnosti tohoto projektu (Euractiv 2013a).

Albánští politici si stojí za názorem, že je jejich společenský cíl se přidružit k Evropské unii jakýmkoliv prostředky a to buď s účastí nebo bez účasti jejich etnických makedonských krajanů (Vangeli 2010: 24). Kritika a nespokojenost se však neobjevuje jen ze strany albánských lídrů, ale také od opoziční SDSM (Sociálně demokratický svaz Makedonie). Tato politická strana je mnohem více nakloněna k přijetí kompromisního řešení a k řecko-makedonskému sporu zaujímá vstřícnější postoj, což je také jeden z důvodů proč má menší podporu voličů a ztrácí tak své stoupence (Rosůlek 2015: 287–288).

Průzkum z roku 2010 ukázal závažnou skutečnost pro budoucí vývoj mezietnických vztahů, jelikož vyšla najevo značná disproporce nejenom ve vládní kruzích ale také mezi prioritami etnických Makedonců a albánských občanů žijících v Makedonii. Zatímco více než 82 % etnických Makedonců spatřuje zachování jména státu za důležitější, než vstup Makedonie do EU či NATO, stejný názor zastává pouze 18,1 % etnických Albánců. Drtivá většina Albánců spatřuje prioritní cíl ve vstupu Makedonské republiky do EU a NATO (Balkan Insight 2010).

V roce 2008 se v průzkumu makedonského institutu CRPM (Center for Research and Policy Making) téměř 83 % z celkového počtu respondentů vyslovilo proti změně názvu výměnou za zajištění rychlého vstupu do NATO. Nicméně etnická disproporce byla opět výrazná. Zatímco 95 % etnických Makedonců je proti jakémukoliv ústupku a změně názvu, albánská menšina byla v této otázce zdrženlivější. Pokud by měl být současný název překážkou pro vstup Makedonské republiky do NATO, tak pouze asi 48% etnických Albánců by nebylo ochotno současný název obětovat ve prospěch vstupu do Aliance (Balkan Insight 2008).

Albánský politik Fatmir Besimi v rozhovoru pro Euractiv prohlásil, že „*Albánská menšina je nespokojena s nedostatkem pokroku v oblasti integrace Makedonie do Evropské unie*“, jelikož „*albánští občané mají pocit, že se vstupem do Evropské unie se zvýší jejich pracovní příležitost a zároveň jim to pomůže udržet rovnoprávnost mezi občany Makedonie*“ (Euractiv 2013a).

Některými pozorovateli jsou pozitivní vyhlídky na členství v EU a NATO považovány za to nejsilnější pouto, které sjednotí makedonskou většinu a albánskou menšinu. Pokud by se tak nestalo, existuje zde určité riziko, že by se silné etnické napětí mohlo opět vrátit (Balkan Insight 2009a). Takové známky můžeme spatřit již nyní. Už nějakou dobu panuje na severu, ale i severozápadě a západě Makedonie napětí mezi albánskou menšinou a většinovými etnickými Makedonci. Například v květnu roku 2015 došlo v Makedonii k několika přestřelkám mezi makedonskými bezpečnostními silami a albánskými ozbrojenci. Můžeme zmínit přestřelku ve městě Kumanovo, při které přišlo o život 22 lidí a vláda a bezpečnostní síly tvrdily, že se jednalo o radikály z bývalé UÇK, jejichž cílem je destabilizovat zemi. Otázkou ovšem zůstává, do jaké míry se taková obvinění zakládají na pravdě (Rosůlek, cit. dle Idnes.cz 2015). Někteří vládní kritici vyslovují podezření, že se vládnoucí strany snaží pouze odvrátit pozornost od probíhající politické krize (Balkan Insight 2016).

V březnu roku 2016 také došlo k vážnému etnickému protestu ze strany makedonských Albánců a to ohledně vystavění dalšího vysokého ortodoxního kříže v makedonském hlavním městě. Tento krok byl albánskými demonstranty chápán jako provokace namířená vůči početné albánské menšině v zemi. Protest proti výstavbě dalšího kříže v hlavním městě Skopji, během kterého byl nutný i zásah policejních sil, podporovala albánská politická strana DUI. Na otázku, zda by protest mohl ohrozit křehké etnické vztahy v Makedonii pak lídr DUI Ali Ahmeti odpověděl, že takové prosty jsou „*pilířem demokracie*“ (Balkan Insight 2016).

Etničtí Makedonci se obávají, že Albánci budou své požadavky stupňovat a postupně stát rozloží. Albánci si však také většinou nepřejí konflikt, ale členství



v NATO a EU by rádi vyměnili za připojení k blízkému Kosovu (Rosůlek, cit. dle I dnes.cz 2015).

## 7 ZÁVĚR

V samotném úvodu této bakalářské práce jsem zmínila, že řecko-makedonský spor o název země trvá mezi makedonskou a řeckou stranou již déle než dvacet let. V průběhu psaní tohoto textu jsem však pochopila, že i když se tento fenomén vynořil jako důležitá zahraničně-politická otázka zejména během rozpadu socialistické Jugoslávie a po vyhlášení nezávislé Makedonské republiky, má své kořeny hluboko v historii. Pro mnoho nezainteresovaných pozorovatelů se tedy spor mezi řeckou a makedonskou stranou o název *Makedonie* může jevit jako zcela malicherný a nepochopitelný, avšak při důkladnějším prozkoumání vztahu názvu *Makedonie* jak k řecké, tak k makedonské identitě, můžeme podle mého názoru více méně porozumět tomu, proč obě národní identity tolik lpí na monopolním právu využívat tento název.

Řecká strana projevovala aspirační tendence ohledně makedonského území již v historii, navíc řecko-makedonské vztahy byly velmi špatně poznamenány také občanskou válkou probíhající v Řecku během let 1946 – 1949. Řecko si tedy stojí za názorem, že má monopolní právo na používání termínu *Makedonie* a naopak používání makedonského názvu jeho severním sousedem považuje za hrubý akt a zpronevěru vlastního řeckého národního dědictví. Své argumenty pak řecká strana podkládá argumenty popírajícími existenci jak makedonského národa, jazyka ale i makedonské menšiny v severním Řecku. Naproti tomu etničtí Makedonci jsou přesvědčeni o jedinečnosti své identity, stejně tak jako o kultuře a společné historii. Odmítají jakýkoliv náznak existence rozštěpené mentality, a proto v souvislosti tím například nechtějí přistoupit na variantu státního označení, které by obsahovalo dvojitý název s pomlčkou.

V první řadě jsem si kladla za cíl zjistit postoje relevantních aktérů – OSN, NATO a EU k tomuto sporu, abych následně byla schopna určit relativní vliv řecko-makedonského sporu na vztah Makedonské republiky s NATO a EU. Můžeme říci, že v době kdy Makedonie usilovala o mezinárodní uznání, ES stálo spíše na řecké straně, jelikož podpořilo řecké argumenty ohledně nezávislého

makedonského státu a i přes doporučení Badinterovy komise Makedonskou republiku nakonec v roce 1992 mezinárodně neuznalo. Nekompromisní maximalistický řecký přístup, který byl ohledně makedonské otázky uplatňován a stejně tak postoj Athén k jugoslávskému konfliktu způsobil, že Západ postupně svá stanoviska přehodnocoval a k řecké politice vůči Skopji začal uplatňovat rezervovanější přístup. Důležitý okamžik pro Makedonii nastal, když byla přijata do OSN pod názvem FYROM a tím se jí otevřel vstup do dalších mezinárodních organizací. OSN se již dlouhou dobu zasazuje o vyjednávání ohledně názvu mezi oběma zeměmi. Od roku 2005 se začaly zintenzivňovat jednání vedená prostředníkem OSN Mathew Niemtzem, který předložil několik variant formulace názvů, ale i přes to se kompromisu zatím nepodařilo dosáhnout.

Vztah Makedonské republiky a Evropské unie byl řecko-makedonským sporem postižen již v počátku navazování vzájemných kontaktů. Kvůli problematickému mezinárodnímu uznání Makedonská republika promeškala nejsilnější období, které směřovalo ke sjednocování Evropy a vyústilo rozšířením EU v roce 2004 a 2007 o většinu postkomunistických zemí východní a střední Evropy. V roce 2001 pak sice Makedonie podepsala stabilizační a asociační dohodu s EU, která byla následně také ratifikovaná řeckým parlamentem, nicméně následná integrace Makedonské republiky do EU ale i NATO je dlouhodobě blokována řeckou stranou, která podmiňuje makedonský vstup do těchto organizací změnou svého ústavního názvu. I přes to, že Makedonie dostává pravidelně kladné hodnocení ze strany Evropské komise, její přístupové rozhovory nebyly doposud zahájeny. Řecko během svého předsednictví v radě EU v roce 2014 nezahrnulo politiku rozšiřování EU do svých priorit, a proto otázka stanovení data pro zahájení přístupových rozhovorů nebyla ani v posledních letech nadnesena. Evropská unie nechce dopustit, aby se spor stal interním problémem organizace a proto požaduje, aby byl spor s Řeckem o název vyřešen ještě dříve, než budou tyto přístupové rozhovory zahájeny.

Postoj NATO k řecko-makedonskému sporu je velmi podobný. Aliance zaujmula v podstatě stejné stanovisko jako EU, jelikož přistoupení Makedonské

republiky do NATO je podmiňováno přijetím vzájemně uspokojivého řešení. Uplatněné řecké veto na Bukurešťském summitu byla pro Makedonii natolik frustrující, že se rozhodla bojovat u mezinárodního soudu v Haagu s argumentem, že Řecko porušuje Prozatímní dohodu z roku 1995. I když dal soud Makedonské republice za pravdu, postoj EU ani Aliance se nezměnil. Makedonská republika je jen krůček od toho stát se členem NATO, jelikož pro to splňuje všechny podstatné předpoklady. Je tedy velmi pravděpodobné, že kdyby Řecko neblokovalo makedonské integrační snahy, byla by Makedonská republika do Aliance přijata již v roce 2009.

Druhá výzkumná otázka byla zaměřena na vztah albánské menšiny, žijící na území Makedonské republiky k řecko-makedonskému sporu o název země. Albánská minorita rozhodně není v Makedonské republice neaktivní a naopak o svá práva se velmi zasazuje. Jelikož etičtí Albánci se v makedonské společnosti necítí být „podřadným“ národem, ale naopak se chápou jako rovnoprávní partneři k většinovým Makedoncům, chtějí o případné změně státního označení také rozhodovat. Albánští politici vyslovili názor, že nově přijatý název musí být akceptovatelný i pro etnické Albánce a nesmí být v rozporu s postavením albánského lidu. Albánští politici tedy chápou významnost přijmout takové státní označení, které nebude v rozporu s přesvědčením o národní identitě, ale na druhou stranu Albánské politické strany v posledních letech zdůrazňují, že je jejich prioritou pomoci Makedonské republice v integraci do euro-atlantských organizací a to jakýmkoliv prostředky. Albánské politické kruhy si také uvědomují, že makedonským integračním snahám příliš neprospívá proces poantičťování, prosazovaný především makedonskou vládnoucí stranou VMRO-DPMNE. Tento proces je albánskými politiky chápán jako hlavní brzdicí proces makedonského evropského integračního procesu, který mimochodem nepříznivě ovlivňuje také mezietnickou situaci v zemi.

Problematické se ale také ukázalo, že v Makedonské republice ohledně řecko-makedonského sporu existuje značná etnická diferenciacie mezi obyvateli. Lze tak ověřit výše stanovenou hypotézu, jelikož na základě výsledků

publikovaných výzkumů veřejného mínění, je pro etnické Makedonce sice název země důležitější než vstup Makedonie do EU či NATO, ale albánská menšina má na to zcela odlišný názor. Drtivá většina etnických Albánců totiž spatřuje jako prioritní cíl vstup Makedonské republiky do těchto organizací a byla by tak Řeckem odmítaný název za tímto účelem obětovat. Podle mnohých pozorovatelů může makedonskou většinu a albánskou menšinu spojit právě jasná a pozitivní vize o budoucím členství v EU či NATO a je tedy možné, že pokud vztah Makedonské republiky se zmíněnými organizacemi zůstane i nadále kvůli sporu s Řeckem na mrtvém bodě, může Albáncům dojít v tomto ohledu trpělivost a Makedonská republika bude muset čelit dalšímu vážnému etnickému konfliktu.

## 8 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ

- Agnew, John (2007). No Borders, No Nations: Making Greece in Macedonia. *Annals of the Association of American Geographers* 97(2), str. 398–422.
- Atanasov, Petar (2004). Macedonian National Identity: Quantitative Differences Between Unitary and Subaltern National Myths and Narratives. *Global centre for the study of global governance*.
- Brunnbauer, Ulf (2004). Fertility, Families and Ethnic Conflict: Macedonians and Albanians in the Republic of Macedonia, 1994-2002. *Nationalities Papers* 32(3), s. 565–597.
- Calhoun, Craig (1993). Nationalism and Ethnicity. *Annual Review of sociology* 19, s. 211–239.
- Danforth, Loring (1993). Claims to Macedonian Identity: The Macedonian Question and the Breakup of Yugoslavia. *Anthropology Today* 9(4), s. 3–10.
- Daskalovski, Zahidas (2013). Census taking and inter-ethnic relations in Macedonia. *Southeast European and Black Sea Studies* 13(3), s. 365–379.
- Declaration on Yugoslavia (1993). *European Journal of International Law (EJIL)* 4(1).
- Dorovský, Ivan (1995). *Makedonie, zrození nebo obrození národa* (Boskovice: Albert).
- Engström, Jenny (2002). The Power of Perception: The Impact of the Macedonian Question on Inter-ethnic Relations in the Republic of Macedonia. *The Global Review of Ethnopolitic*. 3(1), s. 3–17.
- Gounaris, Basil (2002). Macedonian Questions. *Southeast European and Black Sea Studies* 2(3), s. 63–94.
- Guibernau, Montserrat (2007). *The Identity of Nations* (Cambridge: Polity Press).
- Hall, John (1995). Nationalism: Classified and explained. *Sociologický časopis* 31(2), s. 149–168.

- Hilaj, Arjan (2013). The Albanian National Question and the Myth of Greater Albania. *Journal of Slavic Military Studies* 26, s. 393–413.
- Hradečný, Pavel – Oliva, Pavel a kol. (1998). *Dějiny Řecka* (Praha: lidové noviny)
- Hroch, Miroslav (1999). *V národním zájmu* (Praha: Lidové noviny).
- Janev, Igor (1999). Legal Aspect of the Use of a Provisional Name for Macedonia in the United Nations System. *The American Journal of International Law* 93(1), s. 155–160.
- Karadsoski, Mladen – Adamczyk, Artur (2014). Macedonia and Her Difficult Neighbours on the Path to the EU. *Yearbook of Polish European Studies* 17, s. 209–228.
- Kofos, Evangelos (2005). The Controversy over the Terms „Macedonians“ and „Macedonian“: A Probable Exit Scenario. *Southeast European and Black Sea Studies*. 5(1), s. 129–133.
- Kondis, H. (2005). „Bilateral relations between Greece and the former Yugoslav Republic of Macedonia“. In: Kofos, E., Vlasidis, V. eds. *Athens-Skopje: A uneasy symbiosis (1995-2002)*. (Athens: Hellenic Foundation for European and Foreign Policy, ELIAMEP).
- Kostov, Chris (1996). *Contested ethnic identity: The case of Macedonian immigrants in Toronto, 1900-1996* (Oxford: Peter Lang).
- Marolov, Dejan (2013). The Relations Between Macedonia and Greece in the Context of the Name Issue. *Balkan Araştırma Enstitüsü Dergisi Cilt* 2(1), s. 23–34.
- Milchevski, Ilja (2013). A requiem for a dream: the name issue and the accession of Macedonia to the EU. *International Issues & Slovak Foreign Policy Affairs* 22(4), s. 40–59.
- Moulakis, Athanasios (2010). Review Essay: The Controversial Ethnogenesis of Macedonia. European Consortium for Political Research. *European Political Science* 9, s. 495–510.

- Naumoski, Marija (2012). *Macedonian National Identity: Origins, Tensions, and Challenges* [thesis] (Oklahoma: University Of Central Oklahoma).
- Papaviaz, George (2012). FYROM: A Source of Balkan Instability. *Mediterranean Quarterly* 23 (2), s. 52–63.
- Peliklán, Jan (1998). Makedonie. In: *Dějiny jihoslovanských zemi* (Praha: Lidové noviny).
- Pop-Angelov, Marijan (2010). *A disputed name: Is there a solution to the name issue between Macedonia and Greece?* [thesis] (Georgetown University)
- Reka, Armed (2008). The Ohrid Agreement: The Travails of Inter-Ethnic Relations in Macedonia. *Human Rights Review* 9, s. 55–56.
- Risteska, Marija (2012). The role EU in promoting good governance in Macedonia: towards efficiency and effectiveness or deliberative democracy? *Nationalities Papers* 43(3), s. 431–446.
- Rossos, Andrew (2000). Great Britain and Macedonian Statehood and Unification 1940-49. *East European Politics and Society* 14(1), s. 131.
- Rossos, Andrew (2008). *Macedonia and the Macedonians* (Stanford: Stanford University).
- Rosůlek, Přemysl (2001). Albanians in the Republic of Macedonia (1991-2001): Could the attempt to create a Multi-ethnic Society Succeed? *Perspectives* 17, s. 43–58.
- Rosůlek, Přemysl (2008). *Makedonie* (Praha: Libri)
- Rosůlek, Přemysl (2014). Antická dimenze makedonské identity, spor o název země s Řeckem & Albánci v Makedonii. In: Lasicová, Jana – Ušiak, Jaroslav a kol., *Bezpečnostné fórum 2014* (Banská Bystrica: Belianum), s. 609–620.
- Rosůlek, Přemysl (2015). *Albánci a Makedonská republika (1991-2014)* (Praha: Libri).



- Roudometof, Victor (1996). "Nationalism and Identity Politics in the Balkans: Greece and the Macedonian Question". *Journal of Modern Greek Studies* 14(2), s. 253–301.
- Rychlík, Jan a kol. (2009). *Mezi Vídní a Cařihradem: Utváření balkánských národů* (Praha: Vyšehrad).
- Rychlík, Jan – Kouba, Miroslav (2003). *Dějiny Makedonie* (Praha: Lidové noviny)
- Sioussiouras, Petros (2004). The Process of Recognition of the Newly Independent States Of Former Yugoslavia by the European Community: The case of The Former Socialist Republic of Macedonia. *Journal of Political and Military Sociology* 32(1), s.1–18.
- Siegel, Scott (2010). Weighing Macedonia's Entry into NATO. *Mediterranean Quartely* 21(1), s. 45–60.
- Šesták, Miroslav (1998). *Dějiny jihoslovanských zemi* (Praha: Lidové noviny).
- Tziampiris, Aristotle (2011). Greece and the Macedonian Question: an assessment of recent claims and criticisms. *Southeast European and Black Sea Studies* 11(1), s. 69–83.
- Tziampiris, Aristotle (2012). The Macedonian name dispute and European Union accession. *Southeast European and Black Sea Studies*. 12(1), s. 153–171.
- Vangeli, Anastas (2011). Nation-building ancient Macedonian style: the origins and the effects of the so-called antiquization in Macedonia. *Nationalities Papers* 39(1), s. 13–32.
- Weithmann, Michael (1996). *Balkán: 2000 let mezi východem a západem* (Praha: Vyšehrad).
- Zahariadis, Nikolas (1994). Nationalism and Small-State Foreign Policy: The Greek Response to the Macedonian Issue. *Political Science Quarterly* 109(4), s. 647–666.
- Zahariadis, Nikolas (2003). Interventions and Domestic Ethnic Conflict in Yugoslav Macedonia. *Political Science Quarterly* 118(2), s. 159–279.

### **Internetové zdroje:**

Balkan Insight (2008). *Poll: Macedonians Oppose Name Change* (<http://www.balkaninsight.com/en/article/poll-macedonians-oppose-name-change>, 25.3.2016)

Balkan Insight (2009a). *Macedonia Albanians Reiterate 'Name' Ultimatum* (<http://www.balkaninsight.com/en/article/macedonia-albanians-reiterate-name-ultimatum>, 25.3.2016).

Balkan Insight (2010). *Poll: Macedonians Opt For Name Over EU, NATO* (<http://www.balkaninsight.com/en/article/poll-macedonians-opt-for-name-over-eu-nato>, 25.3.2016).

Balkan Insight (2013). *Macedonian Government Coalition Admits Strained Relations* (<http://www.balkaninsight.com/en/article/relations-chilled-in-macedonian-government-coalition>, 25.3.2016).

Balkan Insight (2016). *New Cross Sparks Ethnic Protests in Macedonia* (<http://www.balkaninsight.com/en/article/giant-cross-protest-sparks-fear-of-tensions-in-macedonia-03-04-2016>, 17.4.2016).

Banks, Martin (2015). *EU urged to apply pressure on Greece over Macedonia accession* (<https://www.theparliamentmagazine.eu/articles/news/eu-urged-apply-pressure-greece-over-macedonia-accession>, 24.3.2016).

Euroactiv (2013). *Time to unblock Macedonia's accession to NATO* (<http://www.euractiv.com/section/macedonia/opinion/time-to-unblock-macedonia-s-accession-to-nato/>, 24.3.2016).

Euractiv (2013a). *Macedonia's ethnic Albanians lose patience over EU accession talks* (<http://www.euractiv.com/section/enlargement/news/macedonia-s-ethnic-albanians-lose-patience-over-eu-accession-talks/>, 25.3.2016).

Euroactiv (2014). *Greece says "Former Yugoslav Republic of Macedonia must accept European values"* (<http://www.euractiv.com/section/global-europe/news/greece-says-former-yugoslav-republic-of-macedonia-must-accept-european-values/>, 24.3.2016).

Floudas, Andreas. *Pardon? A Conflict for Name? Fyrom's dispute with Greece revisited* (<http://www.intersticeconsulting.com/documents/FYROM.pdf>, 5.3.2016).

Idnes.cz (2015). *Makedonie může sklouznout na pokraj občanské války, soudí balkanolog* ([http://zpravy.idnes.cz/rozhovor-k-makedonii-premysl-rosulek-d87-/zahranicni.aspx?c=A150513\\_134034\\_zahranicni\\_bse](http://zpravy.idnes.cz/rozhovor-k-makedonii-premysl-rosulek-d87-/zahranicni.aspx?c=A150513_134034_zahranicni_bse), 28.3.2016).

Köpping, Korbee – Moraitis, Vertongen. *What's in a Name? The Macedonian Question* ([http://imoraitis.weebly.com/uploads/1/7/3/8/17388565/whats\\_in\\_a\\_name\\_-\\_the\\_macedonian\\_question.pdf](http://imoraitis.weebly.com/uploads/1/7/3/8/17388565/whats_in_a_name_-_the_macedonian_question.pdf), 5.3.2016).

Malevska, Tanja (2014). *Greece says "Former Yugoslav Republic of Macedonia must accept European values"* (<http://www.euractiv.com/section/global-europe/news/greece-says-former-yugoslav-republic-of-macedonia-must-accept-european-values/>, 28.3.2016).

MFA RM – Republic of Macedonia, Ministry of Foreign Affairs (2016a). *EU Membership* (<http://www.mfa.gov.mk/index.php/en/foreign-policy/goals-and-priorities/eu-membership>, 24.3.2016).

MFA RM – Republic of Macedonia, Ministry of Foreign Affairs (2016b). *NATO Membership* (<http://www.mfa.gov.mk/index.php/en/foreign-policy/goals-and-priorities/eu-membership>, 24.3.2016).

Pettifer, James (2001). *Former Yugoslav Macedonia – The Shades of Night?* (<http://www.professorjamespettifer.com/uploads/files/pdf/Former%20Yugoslav%20Macedonia%20-%20The%20Shades%20of%20Night.pdf>, 5.2.2016).

Yambaev, Mikhail (2011). *Will Macedonia become the third Albanian state in the Balkans? Online Journal Strategic Culture Foundation* (<http://www.strategic-culture.org/news/2011/03/11/will-macedonia-become-the-third-albanian-state.html>, 25.3.2016).

## 9 RESUMÉ

This bachelor thesis is focused on bilateral dispute between Macedonia and Greece. The dispute erupted after declaration of independence of the Federal Yugoslav Republic of Macedonia in 1991 under the name Republic of Macedonia. Athens this step identified as an encroachment on its inalienable heritage and hidden territorial claim on the north Greek province, which is also called Macedonia. The Greek intellectuals and political elites expressed a sharp disagreement about the name of the country as well as the use the ancient symbols. The difference over the name Macedonia, as a state appellation, has been resolved temporarily since 1993 by the adoption of the provisional name *the Former Yugoslav Republic of Macedonia*. Since 1991, when Macedonia became independent, integration with Western structures – the European Union and the NATO – has been its main foreign policy objective. Nevertheless, the unresolved dispute with Greece over the name of the country has negative effect on Macedonian path to EU and NATO as well as on inter-ethnic relations between ethnic Macedonians and the Albanian minority in Macedonia.

## 10 PŘÍLOHY

### Příloha č. 1: Chronologický seznam předložených návrhů na vyřešení řecko-makedonského sporu (1992–2013).

rok/autor návrhu	znění návrhu	zamítnutí návrhu
1992/Joao de Deus Pinheiro, portugalské předsednictví EU (Pinheiro Package)	<i>Nova Makedonie</i>	Řecko
1992/ O' Neil (britské předsednictví EU)	<i>Republic of Macedonia (Skopje)</i>	Řecko
1992/Cyrus Vance & Lord Owen	<i>Nova Makedonija</i>	Řecko
1993/rezoluce RB OSN 817 (1993) – Makedonie se stala členskou zemí OSN pod přechodným názvem „ <i>the former Yugoslav Republic of Macedonia</i> “ (F.Y.R.O.M.)		
1995/Prozatimní dohoda – souhlas Řecka s přechodným názvem F.Y.R.O.M.		
2000–2001/řecká strana	<i>Upper Macedonia</i>	Makedonie
2001/ICG	1. bilaterální smlouva 2. garance Řecku užívání vlastního názvu s Makedonií 3. ostatní země a mezinárodní organizace: <i>Republika Makedonija.</i>	
2005/OSN, Matthew Nimetz	<i>Republica Makedonija-Skopje</i> (v mezinárodních vztazích)	Makedonie: proti principu <i>erga omnes</i>
2005/OSN, Matthew Nimetz	2006–2008: <i>Republika Makedonija</i> v mezinárodních vztazích; Řecko: <i>Republika Makedonija-Skopje.</i> Od roku 2009: <i>Republic of Macedonia</i> , Řecko možné i dále: <i>Republika Makedonija-Skopje</i>	Řecko
2008/ OSN, Matthew Nimetz	<i>Constitutional Republic of Macedonia,</i>	Makedonie: <i>New Republic of Macedonia, Republic of Upper Macedonia</i>

	<p><i>Democratic Republic of Macedonia,</i></p> <p><i>Independent Republic of Macedonia,</i></p> <p><i>New Republic of Macedonia, Republic of Upper Macedonia</i></p>	<p>Řecko: <i>Constitutional Republic of Macedonia, Democratic Republic of Macedonia, Independent Republic of Macedonia,</i></p>
2008/OSN, Matthew Nimetz	„ <i>Republic of Northern Macedonia</i> “, pro OSN: <i>North Macedonia</i>	Makedonie
2010/ Makedonie, Pavle Trajanov, předseda, koaliční strany DPA	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. kompromis mezi Skopjí a Aténami pro název v mezinárodních vztazích.</li> <li>2. možnost vstupu Makedonie do NATO/EU</li> <li>3. ustavení bilaterálních komisí</li> <li>4. komise řeší postupně sporná témata</li> <li>5. rezoluce RB OSN v souladu s ujednáními ustavených komisí</li> </ol>	
2010/OSN, Matthew Nimetz	<b>Notrthern Macedonia</b>	Makedonie: proti užívání názvu jinde než v rámci bilaterálních vztahů s Řeckem
2010/OSN, Matthew Nimetz (?)	<i>Republic of Macedonia of Vardar a the Republic of Macedonia (Vardar)</i>	Makedonie
2011, DUI, Ali Ahmeti, Albánci v Makedonii	1. Mezinárodní konference, jejímž cílem bude dohoda na příkladu Daytonského míru	
2013/Řecko, Adamantios Vassilakis, velvyslanec Řecka v New Yorku	<i>Slavo-Albanian Macedonia</i>	Makedonie

Zdroj: Rosůlek, Přemysl (2014). Antická dimenze makedonské identity, spor o název země s Řeckem a Albánci v Makedonii. In: *Bezpečnostné fórum 2014* (Banská Bystrica: UMB-Belanium), s. 614–615.